

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**ANA VANIČEK
DIPLOMSKI RAD**

**PODRŠKA RODITELJSTVU I STAVOVI
RODITELJA O PODRŠCI**

Zagreb, listopad 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana Vaniček

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Podrška roditeljstvu i stavovi roditelja o podršci

MENTOR: prof.dr.sc. Andreja Brajša – Žganec

Zagreb, listopad 2018.

Sadržaj

Sadržaj.....	0
SAŽETAK.....	2
SUMMARY	3
1. UVOD	4
2. ODREĐENJE RODITELJSTVA	6
2.1 Roditeljski odgojni stilovi	6
2.2 Doživljaj roditeljstva	8
2.3 Roditeljska briga, postupci i aktivnosti	9
3. OBITELJSKA ZAJEDNICA KAO SUSTAV	13
3.1 Ekološki model obiteljskog sustava	13
3.2 Karakteristike suvremene obitelji	15
4. PODRŠKA RODITELJSTVU	16
4.1 Formalna i neformalna podrška roditeljstvu.....	16
4.2 Programi pedagoškog obrazovanja roditelja	17
4.3 Uloga odgajatelja u podršci roditeljima.....	20
5. METODOLOGIJA ISPITIVANJA	23
5.1 Cilj i hipoteze ispitivanja.....	23
5.2 Postupak ispitivanja.....	24
5.3 Rezultati ispitivanja	24
ZAKLJUČAK	35
PRILOZI.....	36
LITERATURA.....	41
Izjava o samostalnoj izradi rada	

SAŽETAK

Suvremen način života, brzina, nepredvidivost i složenost svakodnevnih situacija zahtijevaju od roditelja brzu prilagodbu i uspješno snalaženje u novonastalim situacijama. Da bi odgovorili na te zahtjeve roditelji moraju imati specifična znanja u različitim područjima djelovanja. No, što kad se roditelji ne snađu u odgovoru na određene zahtjeve? Roditelji se često osjećaju samo i izolirano, bez dostatne podrške. Oni imaju pravo na podršku u vidu pouzdanih informacija, savjetovanja, ali i materijalnu i svaku drugu pomoć u brizi o djeci.

Ovaj rad sastoji se od dva temeljna dijela, teorijskog i ispitivačkog. U teorijskom dijelu daje se temeljita definicija roditeljstva i podrške roditeljstvu, a sve kroz pregled stručne literature. Za potrebe ovog diplomskog rada provedena je anketa s roditeljima Dječjeg vrtića „Vrapče“ ne bi li se preispitali stavovi roditelja o podršci koju dobivaju, ili ne. Rezultati ispitivanja prezentirani su u drugom dijelu rada te pokazuju kako se roditelji osjećaju sigurno u ulozi roditelja te odgoj za njih ne predstavlja teret. Podrška roditeljima i procjena kvalitete vlastitog roditeljstva nisu ni u kakvoj povezanosti s dobi i obrazovanjem ispitanika. Značajno je, da kod roditelja postoji veliki interes za usvajanjem novih znanja, te činjenica da su roditelji zapravo najmanje zadovoljni podrškom koju dobivaju od poslodavca, ustanova zdravstvene skrbi te susjedstva.

Ključne riječi: dijete, roditelj, roditeljstvo, podrška

SUMMARY

The modern way of life, speed, unpredictability and complexity of everyday situations require from parents quick adaptation and successfully coping with new situations. In order to answer this demands parents must have specific knowledge in different fields of action. But, what if parents do not find their way in response to specific requests? Parents often feel isolated and lonely, without sufficient support. Parents have the right for support in the form of reliable information, consulting, and financial and other help in the care of children.

This work consists of two basic parts, the theoretical and exploratory. The theoretical part gives a thorough definition of parenting and parenting support, and all through the review of literature. For the purpose of this diploma thesis a survey was conducted with parents of kindergarten "Vrapče" and all in purpose of examining parent's attitudes about the support they get, or do not get. Test results are presented in the second part of this thesis and show that parents feel secure in the role of parents and education for them is not a burden. Parents support and assessment of the quality of their own parenthood are not in any connection with the age and education of respondents. It is significant that the parents have a great interest in acquiring new knowledge, and the fact that parents are actually the least satisfied with the support they receive from the employer, health care institutions and neighborhoods.

Key word: child, parent, parenthood, support

1. UVOD

Sveopće je poznata činjenica da je obitelj prva i najvažnija škola života. Iako zvuči vrlo jednostavno ostvarivo, pred roditeljima se nalazi veliki zadatak. Uskladiti vlastite stavove, odnose, želje i potrebe sa suvremenim načinom života, posla, zahtjevima i željama partnera te uz to, uspješno odgovoriti i na potrebe djeteta. Zato je od iznimne važnosti adekvatna podrška roditeljstvu, u javnosti često zaboravljena i nespomenuta tema. Odmah na početku, važno je istaknuti kako su obitelj, vrtić i škola, odnosno odgojno – obrazovne ustanove, najznačajniji čimbenici odgoja i samim time odgovorni su za odgoj djeteta (Rečić, 2006). Zato se ne može govoriti o kvalitetnom odgoju djeteta ukoliko podrška roditelju izostane. Pri tome se ne misli samo na podršku odgojno – obrazovnih ustanova i stručnjaka u njima, već i na druge oblike podrška, poput podrške zakonodavnog, zdravstvenog i društvenog sustava.

U drugom poglavlju ovog rada daje se temeljito određenje roditeljstva. Počevši od analize roditeljskih odgojnih stilova i njihovog utjecaja na razvoj djeteta, preko analize doživljaja roditeljstva pa sve do presjeka roditeljskih postupaka i aktivnosti. Roditelji se služe u odgoju određenim roditeljskim stilom, često ne osvještavajući i ne znajući o kojem se stilu radi te koje on bitne posljedice može imati na kasniji razvoj djeteta kao samostalne ličnosti. Govori se o četiri roditeljska stila; autoritativnom, autoritarnom, permisivnom i zanemarujućem. O tome koji stil koristi ovisi i kako roditelj doživljava roditeljstvo i sebe u toj ulozi. Taj doživljaj se naravno razlikuje kako roditeljstvo prolazi kroz razne životne, razvojne faze. I na kraju poglavlja, savjeti stručnjaka vezano uz postupke roditelja koji mogu pridonijeti odabiru poželjnog odgojnog stila.

Sljedeće poglavlje predstavlja teoriju ekoloških sustava američkog psihologa Uriea Bronfenbrennera. Teorija se sastoji od četiri razine okoline: mikrosustava, mezosustava, egzosustava i makrosustava. Dijete je u središtu, a ostali sustavi okoline posredno ili neposredno na njega utječu. Ovim četiriju sustavima pokrivena su sve sastavnice okoline – od obiteljskog doma, susjedstva, radnog mjesta pa sve do zakona i običaja. Kroz iste te sustave može se promotriti i podrška roditeljstvu. Naime, roditeljima je potrebna podrška na sve četiri razine. Promjene u strukturi obitelji i u okolini koje za sobom donosi suvremen način života često na roditelja ostavljaju traga u vidu pritiska kojeg osjećaju pa treće poglavlje donosi i pregled suvremenih promjena u obitelji u Republici Hrvatskoj te kakve to ostavlja reperkusije na pružanje podrške roditeljima.

Četvrto poglavlje pokušava definirati podršku roditeljstvu. Jasno je da suvremen način života sa sobom donosi i mnoge pritiske na koje roditelji moraju kompetentno odgovoriti, no roditelji će, naravno, osjećati manji pritisak što je šira podrška njihove socijalne mreže. Iako, postavlja se pitanje – izostaje li ta podrška sama od sebe ili ovisi i o spremnosti roditelja na traženje pomoći? Roditeljima bi mogli pomoći adekvatni programi za podršku roditeljstvu i obrazovanje roditelja, ukoliko su se roditelji voljni uključiti. Upravo u ovom radu se može pronaći presjek pozitivne prakse u svijetu i izrade kvalitetnih programa obrazovanja koji su polučili dobre rezultate u radu s roditeljima. U Hrvatskoj, još uvijek odgajatelji sami sa svojim stručnjacima u odgojno – obrazovnim ustanovama kreiraju takve programe pa je potrebno voditi računa i o ulogama odgajatelja u pružanju podrške.

Zadnje poglavlje daje odgovor na pitanje iz naslova rada. Naime, provedeno je ispitivanje s 353 roditelja predškolske djece o podršci roditeljstvu, a sve ne bi li se ispitali stavovi roditelja te odgovorilo na pitanje, postoji li podrška uopće. Postavljene hipoteze djelomično su i potvrđene što potvrđuje postojanje adekvatne podrške ili barem informiranost roditelja o mogućnosti podrške, ukoliko im ona zatreba, ali isto tako povlači za sobom i sljedeće pitanje – podrška postoji, no je li poznato koliko adekvatno roditelji tu podršku i dobivaju?

2. ODREĐENJE RODITELJSTVA

2.1 Roditeljski odgojni stilovi

Uz pojam roditeljstva uobičajeno se veže pitanje kako pravovaljano odgovoriti na djetetove zahtjeve i zadovoljiti fizičku, emocionalnu i ostale potrebe. Odgovor se krije u odgoju djece, jer upravo odgoj podrazumijeva zadovoljenje svih prethodno navedenih potreba, ali i vrlo veliku odgovornost roditelja.

Odgoj djeteta može se promatrati kroz dva parametra, a to su količina topline koju roditelj pruža i količina roditeljskog nadzora. Razlikuju se dva oblika nadzora, vanjski te unutarnji nadzor. Vanjski ili nadzor ponašanja ima za cilj izbjegavanje nepoželjnih ponašanja djeteta. Postavljaju se jasna pravila ponašanja, a svako kršenje postavljenog pravila ili prijedene granice se kontrolira i kažnjava. Unutarnji ili psihološki nadzor, s druge strane, nastoji odgovoriti na emocije i misli djeteta, te ga se smatra nepoželjnim jer može potaknuti depresiju kod djeteta.

S obzirom na postojanje te dvije dimenzije može se govoriti o različitim odgojnim stilovima koje koriste roditelji, a svaki utječe različito na razvoj djetetove ličnosti.

Autori Čudina – Obradović i Obradović (2006) navode sljedeću tipologiju roditeljskih odgojnih stilova: autoritaran, autoritativan, permisivan i zanemarujući roditeljski stil. U svakom stilu prisutne su jasne kombinacije dviju dimenzija, nadzora i topline.

Autoritaran roditeljski stil naziva se još i kruti ili strogi, a poistovjećuje ga se autokratskim stilom odgoja. Karakteristično za ovaj stil jesu velika očekivanja roditelja i strogi nadzor djeteta, uz nedostatak potrebne ljubavi i topline. „Glavni su odgojni ciljevi učenje samokontrole (samoregulacije, vladanja sobom) i poslušnosti, pri čemu su roditelji autoritet koji postavlja zahtjeve i određuje pravila, koja ne treba objašnjavati.“ (Čudina – Obradović, Obradović, 2006, str. 268). Roditelji žele postaviti ciljeve i granice, čije će kršenje često i fizički kazniti, a kako spominje autorica Zdenković¹ odnos roditelj – dijete temelji se na odnosima roditeljeve nadređenosti, a djetetove podređenosti. Djeca izložena opisanom roditeljskom stilu nerijetko su povučena, neraspoložena, nedostaje im spontanosti, plašljiva

---

¹ „Odgojni stilovi roditeljstva“ pri <https://www.poliklinika-djeca.hr/za-roditelje/izazoviroditeljstva/odgojni-stilovi-roditeljstva/>

su, a mogu biti i agresivna ili niskog praga tolerancije u frustrirajućim situacijama. Ukratko, s obzirom na nedostatak ljubavi i topline, posljedice za dijete su niska razina prosocijalnog, a visoka razina autodestruktivnog ponašanja.

Autoritativan ili demokratski roditeljski stil podrazumijeva također velike zahtjeve roditelja prema djetetu, ali roditelji koji se služe ovim stilom djeci daju svakako dovoljno topline i roditeljske ljubavi. Roditelji su otvoreni u pokazivanju ljubavi i pružanju podrške djetetu, ali sve u okvirima zadanih ograničenja. Dakle, odnos koji prevladava jest prihvaćanje, a u odnosu dijete – roditelj prihvaćaju se djetetova mašta i osjećaji. Odgojni ciljevi su potaknuti djetetovu znatiželju i kreativnost te odgojiti sretno, motivirano i samostalno dijete. Djeca koja se nalaze u takvom okruženju imaju pozitivnu sliku o sebi, razvijene socijalne vještine, pozitivne obrasce ponašanja, dobro reguliraju emocije, spontana su te djeluju poslušno.

Permisivan ili popustljiv odgojni stil karakterizira mali udio jedne, a veliki udio druge dimenzije. Naime, roditelji od djece traže vrlo malo pravila, granice gotovo da i ne postoje, ali zato pružaju djeci veliku ljubav i potporu. Takvi su roditelji jako emocionalno osjetljivi, pružaju konstantnu ljubav i emocionalnu podršku, ali imaju slabu kontrolu nad djetetovim ponašanjem bez postavljanja granica što rezultira pojavom nesigurnosti kod djeteta te može potaknuti na agresivno i naglo ponašanje djeteta. Djeca čiji roditelji koriste ovakav odgojni stil su često nesigurna i nesnalažljiva, impulzivno reaguju i imaju slabu samokontrolu, a kada se susretnu s ponekim ograničenjem ili neispunjenjem njihova zahtjeva sklona su nezadovoljstvo izraziti agresijom.

Zanemarajući, odnosno indiferentan ili zapuštajući odgojni stil reprezentira najmanji udio obaju dimenzija, i nadzora i ljubavi. Ti roditelji na dijete postavljaju minimalne zahtjeve i dijete često nema nadzora, ali ni potrebne ljubavi i topline. Razlozi za takve postupke su razni, no najčešće se ističu roditeljeva emocionalna nezainteresiranost ili nedostatak vremena za brigu o djetetu. Često su roditelji hladni i u suštini zaokupljeni sami sobom. Djeca odgajana ovim stilom mogu biti neuspješna u školi, imaju nisko samopoštovanje, neprijateljski su nastrojena, neposlušna i mogu biti sklona delikventnim oblicima ponašanja.

Autori Čudina – Obradović i Obradović u knjizi „Psihologija braka i obitelji“ (2006) navode dopunu ovim modelima roditeljskih stilova s još jednom dimenzijom, a to je roditeljska potpora autonomiji. Autori ističu važnost te dimenzije u adolescenciji, odnosno od onda kada dijete počinje uspostavljati neovisni psihološki identitet. Odnosi se na roditeljsko

poticanje djeteta u neovisnosti i samostalnosti u odlučivanju. Govori se o adolescentskim godinama upravo zato što postavljanje granica i neovisnost adolescenta izazivaju najviše sukoba između roditelja i djeteta.

2.2 Doživljaj roditeljstva

Roditeljstvo je nedvojbeno vrlo složen pojam koji se sastoji od motivacije za dobivanje djece, preuzimanja odgovornosti za dijete, ali i od vrijednosti i ciljeva koji se u toj roditeljskoj ulozi mogu realizirati. Doživljaj roditeljstva zavisi od nekoliko čimbenika kao što su spol i dob roditelja, kvaliteta bračnih odnosa, društveno okruženje te o tome ovisi i odnos roditelja prema djeci.

„Doživljaj ili samopercepcija roditeljstva krovni je naziv za konstrukte poput roditeljske samoeфикаsnosti, roditeljskog lokusa kontrole, doživljaja zahtjevnosti i stresa roditeljstva, roditeljskih stavova i uvjerenja o djeci i roditeljstvu, važnosti i zadovoljstva roditeljstvom, doživljaja (ne)ravnoteže između roditeljske i drugih životnih uloga, roditeljskih meta-emocija i meta-roditeljstva.“ (Brajša – Žganec, Lopižić, Penezić, 2014, str. 70)

Kao što je vidljivo iz napisane definicije ključni pojmovi u definiranju doživljaja roditeljstva preuzeti su iz drugih područja psihologije i definiraju se sami za sebe. Pod pojmom roditeljskog stresa misli se na neugodne reakcije koje nastaju kao rezultat percepcije roditelja o vlastitoj sposobnosti kako se nositi sa zahtjevima koji proizlaze iz uloge roditelja. Unutarnji lokus kontrole poistovjećuje se s vjerovanjima roditelja da svojim roditeljskim postupcima mogu utjecati na djetetovo ponašanje. Roditeljsku samoeфикаsnost autorice Keresteš i Brković (2014; u Brajša – Žganec, Lopižić, Penezić, 2014) definiraju kao vlastitu percepciju sposobnosti roditelja da organizira i izvrši sve zadatke koji su rezultat roditeljske uloge. Roditeljske meta-emocije označavaju osjećaje i misli roditelja o vlastitim, ali i o djetetovim emocijama.

Autorica Lacković – Grgin (2010) u svom preglednom radu ističe četiri kategorije motivacije za roditeljstvo, a to su redom: altruistička, fatalistička, narcistička i instrumentalna motivacija. Altruistička motivacija se odnosi na želju za djetetom kako bi mu se pružila ljubav i zaštita, fatalistička kako bi se ispunila reproduktivna svrha muškarca i žene i produžila vrsta dok narcistička predstavlja motivaciju roditelja da dijete poveća njihovu vrijednost te bude dokaz njihove muškosti, odnosno femininosti. Instrumentalna motivacija, kaže autorica, je i multifaktorska, a faktori koji su utvrđeni su očuvanje obiteljske loze, stabilnosti braka te domoljubna motivacija.

Na doživljaj roditeljstva utječe i obrazovanje roditelja pa su tako istraživanja pokazala kako majke s višim obrazovanjem bolje prihvaćaju svoju roditeljsku ulogu, dok su roditelji nižeg obrazovanja skloniji odabiru autoritarnog stila odgoja.

Doživljaj o roditeljstvu kojeg roditelji imaju nije isti za čitavo vrijeme roditeljstva već se mijenja i prolazi određene faze, jer se i događa u različitim životnim razdobljima. Tako razlikujemo: roditeljstvo od rođenja do polaska djeteta u školu (potpuno roditeljstvo), zatim nakon polaska u školu, tijekom djetinjstva i adolescencije (djelomično roditeljstvo) te nakon odlaska odraslog djeteta iz roditeljskog doma (roditeljstvo bez djeteta).

2.3 Roditeljska briga, postupci i aktivnosti

S obzirom na suvremeno društvo kakvo je danas, od roditelja se zahtjeva da bude informiran, da posjeduje pedagoške kompetencije, da se doživljava kao netko tko ima apsolutnu kontrolu nad svojim roditeljstvom i dakako, ostvaruje dobar odnos s djetetom. Kao takav, pedagoški kompetentan roditelj trebao bi posjedovati nekoliko osobina. Kako navode Jurčević – Lozančić i Kunert (2015) to su: pedagoška i psihološka znanja o djeci, usmjerenost na proširenje tih znanja te znanje kako oblikovati okruženje i ozračje u kojem će dijete moći optimalno zadovoljiti svoje potrebe i razviti svoje potencijale.

„Roditeljima je dodijeljena primarna odgovornost za podizanje i razvoj djeteta, pod uvjetom da se oni u tome rukovode najboljim interesom djeteta, odnosno da kao prioritet imaju djetetovu dobrobit i razvoj. To znači da djetetu trebaju, u skladu sa svojim mogućnostima, osigurati životne uvjete koji omogućuju pun i harmoničan razvoj djeteta te mu omogućiti primjereno usmjeravanje i vodstvo. Primjereno usmjeravanje i vodstvo je ono koje poštuje rastuće razvojne sposobnosti i mogućnosti djeteta, mišljenje djeteta te koje je lišeno nasilja i ponižavajućeg kažnjavanja.“ (Pećnik, Tokić, 2011, str. 9)

Autori *Centra za psihološko savjetovanje, edukaciju i istraživanje*² na svojim internetskim stranicama roditeljima pružaju nekoliko savjeta kako pronaći način da sa što više angažmana iskoriste svoje roditeljske potencijale i time za svoje dijete odaberu najbolji odgojni stil.

---

² „Roditeljski stilovi“ pri <http://centar-sirius.hr/-/roditeljski-stilovi/>

Na prvom mjestu ističu važnost stvaranja toplog emocionalnog okruženja unutar obitelji jer upravo je toplina emocionalnih odnosa ono što je najvažnija osobina obitelji. Već je od prije spomenuto koliki utjecaj emocionalna toplina ima na razvoj djeteta. Emocionalno topli roditelji lakše pružaju podršku svom djetetu, razumiju ga, paze i o njemu brinu. Takvi roditelji na različite načine pokazuju ljubav prema djetetu – često mu se osmjehuju, ohrabruju ga, pokušavaju uvidjeti stvari iz djetetove perspektive, uvažavaju njegove osjećaje i općenito, prijateljski su raspoloženi prema njemu.

Također, važno je pronaći adekvatnu količinu, mjeru kontrole djeteta. Dobro je pred dijete stavljati određene zahtjeve, određivati određena pravila i kontrolirati djecu te potom nadzirati dijete pridržava li se pravila koja su zadana. Iako kontrola ima pozitivnih učinaka, prečvrsta kontrola može dovesti do negativnih posljedica. Ukoliko dijete nema mogućnost slobodnog izbora to može rezultirati djetetovom nesamostalnošću ili nepovjerenjem u vlastiti identitet. Može smanjiti njegove ambicije i izazvati neprijateljstvo. Isto tako, premala količina nadzora može imati negativne posljedice, kao na primjer, agresivno ili nedosljedno ponašanje kod djeteta. Dobro je djetetu pružiti određen stupanj slobode, slobodnog izbora ali i određenu strukturu i pravila ponašanja.

Dosljednost u odgoju je sljedeće što autori spominju. Iako je u današnjem suvremenom društvu teško zadržati dosljednost i strpljivost, takav pristup pomoći će da roditelji zadobiju povjerenje djeteta što će rezultirati povjerenjem kojeg će dijete razviti u sebe i u druge ljude, a pri tome će naravno izrasti u zrelu i odgovornu odraslu osobu. Nedosljednost roditelja izaziva zbunjenost kod djeteta, dijete ne zna što smije, a što ne. Tada je dijete nesigurno i sumnja u roditeljsku ljubav.

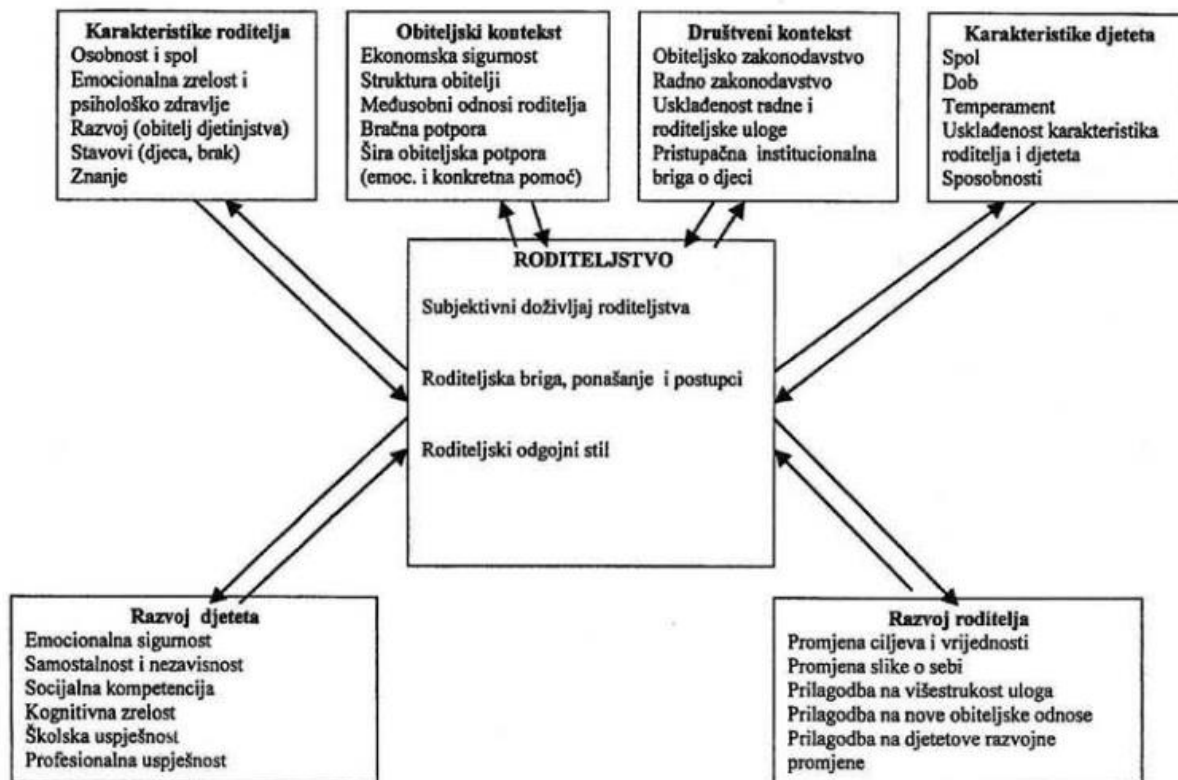
Nadalje, važno je njegovati dobre odnose unutar braka. Naime, dobri odnosi između majke i oca od izuzetne su važnosti i imaju veliki utjecaj na zdravlje i razvoj djeteta. Ukoliko su roditelji u svađi, odnos im je hladan, pun omalovažavanja, česta su prigovaranja i kritiziranja, roditelji nisu u mogućnosti dijete podučiti što su ljubav, tolerancija i prijateljstvo. Ovakvo stajalište podupiru i autori Čudina – Obradović i Obradović (2006) te ističu kako će zadovoljstvo roditelja utjecati na njihove postupke. Ukoliko se roditelji osjećaju dobro, njihovi postupci će biti učinkoviti i stvoriti će dobro emocionalno ozračje te će to djelovati pozitivno na razvoj djeteta. Isto potvrđuje i Stevanović (2000) naglašavajući kako su skladni obiteljski odnosi temelj za stabilno roditeljstvo.

Na kraju, kao ne manje važno, roditeljima se savjetuje da razgovaraju s vlastitim djetetom i pokažu interes za njegove svakodnevne aktivnosti. Važno je da roditelj bude zainteresiran za obveze koje dijete ima, da mu pomogne da isplanira svoje obveze i da se drži dogovorenog plana. Bitno je i raspravljati s djetetom o temama koje su djetetu važne i uključivati ga u svakodnevne obiteljske rasprave. Jasno da će način uključivanja u obiteljske rasprave ovisiti o dobi djeteta.

Uz sve, roditelji moraju ispuniti i ostale zadaće i uloge koje obitelj ima, poput odgojne uloge, društveno – kulturne, moralne, gospodarske, domoljubne ili pak religijske uloge. Također moraju biti zadovoljeni i stambeno - materijalni uvjeti obitelji, zdravstveno – higijenski i prehrambeni, iako ispunjenje i zadovoljavanje ijednog od ovih uvjeta i uloga ne jamči uspješan i adekvatan odgoj djeteta.

Zaključno za ovo poglavlje rada, valja ponuditi shematski prikaz M. Čudine – Obradović i J. Obradovića (2003) integrativnog modela roditeljstva, prilagođenog prema sljedećim autorima: Brofenbrenner, Belsky, Martin i Colbert te Stevenson – Hinde.

Naime, roditeljstvo se gotovo uvijek definira i istražuje u odnosu na to kako roditelj utječe na dijete i dijete na roditelja. Ono što suvremeno gledište otkriva jest međusobni utjecaj djeteta, roditelja i šire okoline. Kako roditelj ima utjecaj na dijete, tako i dijete ima utjecaj na roditelja, štoviše, kako je već i spomenuto, međusobni odnos roditelja također će uvelike utjecati na odgoj. Podrška roditeljstvu ovisi i o mreži odnosa koje roditelji ostvaruju sa širom obiteljskom zajednicom i društvom.

Slika 1. Shema – integrativni model roditeljstva, njegovih odrednica i posljedica³

Kako navodi autorica Maja Ljubetić (2012) za roditelje odgovor na pitanje „Omogućuje li mi ono što činim da budem roditelj kakav želim?“ nije jednostavan. Roditelji trebaju uspostaviti ravnotežu između onoga što žele, kakvo da bude njihovo roditeljstvo i onoga kako djeluju prema djetetu. Prateći odnos, roditelji će steći uvid u stvarnost. Ti uvidi, do kojih roditelj dolazi, mogu pomoći kao poticaj za promišljanje i izbor novih ponašanja koji bi pridonijeli tomu da se roditelj približi onakvom roditeljstvu kakvo uistinu želi.

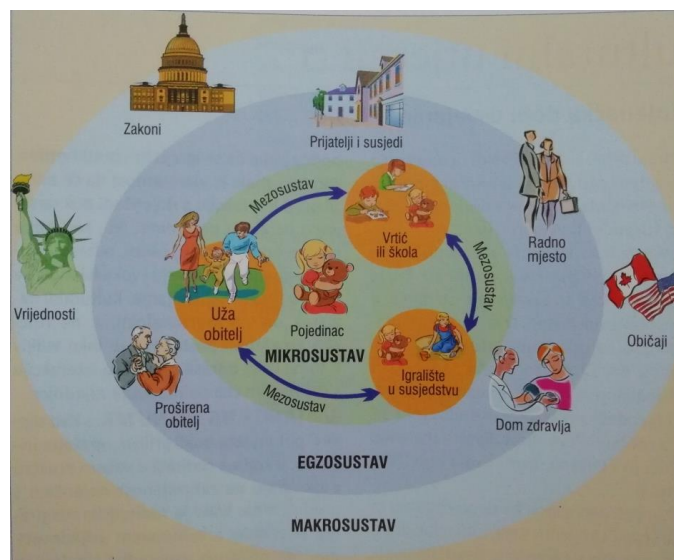
³ Čudina – Obradović, Obradović, 2003, str. 46

3. OBITELJSKA ZAJEDNICA KAO SUSTAV

3.1 Ekološki model obiteljskog sustava

Urie Bronfenbrenner bio je američki razvojni psiholog, a u literaturi ga se najviše susreće vezano uz razvoj teorije ekološkog sustava. Upravo ta teorija i Bronfenbrennerov pristup osiguravaju detaljno razrađen i potpun prikaz kontekstualnih utjecaja na dječji razvoj.

„Teorija ekoloških sustava smatra da se dijete razvija unutar složenog sustava odnosa na koje utječu višestruke razine okoline koja ih okružuje.“ (Berk, 2015, str. 26). Jasno je dakle, kako je Bronfenbrenner zamislio okolinu kao niz umreženih struktura podijeljenih u određene slojeve od kojih svaki ima snažan utjecaj na razvoj. Autorica Brajša – Žganec (2003) naglašava nužnost da se prema ovom pristupu dječji razvoj promatra unutar konteksta u kojem se odvija. Unutar ekološkog modela identificirane su četiri razine okolinskih utjecaja na dijete. Počinje se, naravno, od onih koje su djetetu bliske i u kojima dijete sudjeluje, sve do onih u kojima dijete ne sudjeluje i daleke su u odnosu na dijete. Prema tome, dijete se nalazi u sredini sustava, od kojeg se dalje šire slojevi okoline u koncentričnim krugovima, i to redom: mikrosustav, mezosustav, egzosustav i makrosustav, upravo kako je prikazano na sljedećoj slici.

Slika 2. Struktura okoline prema teoriji ekoloških sustava⁴

⁴ Berk, 2015, str.28

Kao što je vidljivo iz slikovnog prikaza, mikrosustav je prva razina okoline i sastoji se od aktivnosti u djetetovoj neposrednoj okolini. Važno je ne zaboraviti da su svi odnosi u razini dvosmjerni, odnosno, odrasli utječu na ponašanje djece isto koliko i biološke i socijalne karakteristike djece utječu na ponašanje odraslih. Isto tako, drugi odrasli pojedinci unutar mikrosustava utječu na kvalitetu bilo kojeg odnosa između dvaju osoba. Bilo bi pozitivno i dobro za dijete kada bi ti odnosi bili podržavajući, jer se na taj način interakcija poboljšava.

Sljedeća razina je mezosustav, odnosno veza između mikrosustava. Mezosustav čine obiteljski dom, odgojno – obrazovne ustanove, susjedstvo. Ovdje su odnosi vrlo isprepleteni. Na primjer, odnos između roditelja i djeteta može utjecati na odnos između roditelja i odgojno – obrazovne ustanove. Ili primjerice, koliko će dijete biti uspješno u školi ne ovisi samo o aktivnostima učitelja, već i o uključenosti roditelja u aktivnosti škole. Ovdje se ističe još jedna veza, a to je veza susjedstva i obitelji, koja nije za svaku obitelj ista. Podršku susjedstva, religijskih grupa ili grupa posebnih interesa u susjedstvu, više će trebati i koristiti obitelji nižeg ekonomskog statusa.

Slijedi egzosustav koji se sastoji od socijalnih okruženja u kojima se djeca ne nalaze izravno, ali oni utječu na djetetovo iskustvo u neposrednoj okolini. To mogu biti na primjer, posao koji roditelji obavljaju, proširena obitelj, religijske grupe ili domovi zdravlja. Proširena obitelj i prijatelji pružili bi neformalne oblike odnosa. Berk (2015) navodi kako obitelji u kojima je prisutna velika nezaposlenost i koje nemaju razvijenu socijalnu mrežu i s malo veza u zajednici, pokazuju veću razinu sukoba i zlostavljanja djece.

Posljednji je makrosustav koji se sastoji od kulture, kulturalnih vrijednosti, zakona, običaja i resursa. Iz ovog sustava na djecu će utjecati podrška koja se daje. Primjerice, zakonodavni sustav koji dodjeljuje bolju financijsku podršku roditeljima će se odraziti na dijete tako što će ono imati povoljnije iskustvo u svojoj neposrednoj okolini.

3.2 Karakteristike suvremene obitelji

Kako nema dvojbe vezano uz promjene koje su se dogodile na širem društvenom planu, tako nema dvojbi ni da su te promjene utjecale na današnju suvremenu obitelj remeteći njenu strukturu, stil i karakteristike.

Danas je teško jednoznačno definirati obitelj upravo zbog promjena koje su se dogodile, utjecale na obitelj i njeno tumačenje. Doduše, potrebno je istaknuti kako je obitelj i dalje temeljna institucija društva i vitalna zajednica koja ima različite uloge i obavlja različite funkcije (Jurčević – Lozančić, Kunert, 2015). U suvremenom svijetu teži se modernizaciji društva što dovodi do ekonomskih i političkih promjena obiteljskog života. Tradicionalno poimanje obitelji označava trijadu majka – biološki otac – dijete što u suvremenom društvu više nije slučaj. Naime, bilježi se povećani broj razvoda brakova, raznih oblika obitelji (jednoroditeljskih, kohabitacije ...) brakove bez djece, kasnije rađanje prvog djeteta, manji broj članova kućanstva i slično. (Lektorić, 2015)

Jedan od temeljnih procesa suvremenog društva je individualizacija. Individualizacija podrazumijeva sve šire područje života u kojima pojedinci sami donose odluke. Moderan način života utječe na to kako mislimo o sebi i vežemo se s drugima, što naravno ima odraza i u osobnom i u obiteljskom životu. Ljudi se promatraju kao slobodni i samostalni pojedinci te se zanemaruje tradicionalna važnost obitelji.

Nova obiteljska i roditeljska struktura u Hrvatskoj se mijenja sporo i ukoliko je usporedimo s velikim brojem europskih zemalja. Stoga, može se zaključiti kako hrvatska obitelj još uvijek zadržava dosta tradicijskih obilježja. Promjene koje se ogledaju i u demografskoj slici Hrvatske još uvijek su postupne; postupno pada broj sklopljenih brakova i rođene djece.

4. PODRŠKA RODITELJSTVU

4.1 Formalna i neformalna podrška roditeljstvu

Važno je razumjeti da je obitelj dinamička, u suštini stvari nestabilna, struktura jer je osjetljiva na vanjske utjecaje i unutarnje promjene koje mogu proizaći iz promjena u članovima ili odnosima među članovima obitelji. Kada se razumije ova krhka struktura, mogu se sagledati načini kako pružiti odgovarajuću podršku roditeljima. Kada zahtjevi roditeljske uloge nadilaze mogućnosti roditelja da zadovolje potrebe obitelji, roditelji bi se trebali moći osloniti na mrežu podrške u svojoj okolini.

Republika Hrvatska, kao članica Europske unije, uvažava međunarodne zakonske dokumente, poput *Konvencije o pravima djeteta* iz 2001. godine, koji impliciraju pružanje potpore roditeljima, a pogotovo, naglašavaju Skočić Mihić, Blanuša Trošelj i Katić (2013), u okviru ranog i predškolskog odgoja. Značaj i važnost podrške roditeljstvu istaknut je i u nacionalnim dokumentima Republike Hrvatske (*Nacionalna obiteljska politika Republike Hrvatske*, 2003., *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*, 2010., *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*, 1997.). „Stoga odgojno – obrazovne ustanove kao vid društvene potpore preuzimaju značajan dio odgovornosti za razvoj roditeljskih kompetencija.“ (Skočić Mihić, Blanuša Trošelj, Katić, 2013, str. 387)

Pedagoginja Jelena Holcer (2009) piše kako je prva greška roditelja upravo u tome što roditelji ne traže podršku već misle da moraju biti savršeni. Ona kaže kako zapravo imitiramo one za koje mislimo da su dobri i uspješni roditelji. Ponašamo se kako mislimo da bi se roditelji trebali ponašati ili onako kako vjerujemo da se od nas očekuje i tako činimo prvu pogrešku jer, ističe Holcer „... dobar roditelj se ne rađa. Dobar roditelj se postaje.“ (2009, str. 7)

Da bi se roditelje osnažilo u traženju podrške, i da bi se ona adekvatno pružila potrebno je prvo, prema autorima Čudina – Obradović i Obradović (2003), uspostaviti određenu bazu podataka o znanstvenim spoznajama vezanih uz obitelj i obiteljske i roditeljske procese koja bi se stalno upotpunjavala novim spoznajama te time bila dostupna praktičarima u području roditeljstva. I zatim, na temelju tih znanstvenih naputaka pružiti podršku, odnosno

djelovati mijenjanjem karakteristika roditelja, osiguranjem šire socijalne potpore roditeljstvu, osiguranjem potpore u kriznim razdobljima i rizičnim tipovima obitelji, olakšavanjem nadziranja slobodnog vremena djece, organiziranjem savjetovališta. Time bi se pružila podrška roditeljima na način da bi se utjecalo na njihovo znanje, stavove, psihičko zdravlje, usklađivanje radne i roditeljske uloge. Nužno je potrebno razgovarati o podršci sa svim tipovima obitelji, niskog socio-ekonomskog statusa, jednoroditeljskim obiteljima, s obiteljima s djecom s teškoćama u razvoju i slično.

Ninoslava Pećnik i Zora Raboteg – Šarić u izvornom znanstvenom članku „Neformalna i formalna podrška jednoroditeljskim i dvoroditeljskim obiteljima“ (2005) pišu o mjerama socijalne podrške koju dijele na socijalnu podršku neformalne mreže i podršku formalnog sustava podrške obiteljima. Provele su istraživanje u kojem su roditelji trebali izvijestiti tko im je pružio najveću podršku na financijskom, materijalnom, praktičnom i emocionalnom planu. Roditelji navode vlastite roditelje i braću i sestre kao izvore najveće financijske podrške. Isti rezultat je s izvorima materijalne i praktične podrške, dok tek za emocionalnu i moralnu podršku roditelji navode, uz vlastite roditelje, prijatelje i poznanike.

Pritisak koji roditelji osjećaju, radni zahtjevi na poslu i kod kuće odražavaju se na kvalitetu roditeljskog ponašanja i upravo je zato dobra mreža podrške od izuzetne važnosti. Socijalna podrška je važan činitelj zaštite obitelji od svih štetnih učinaka stresa na roditeljstvo. Zašto povremeno ta podrška izostaje? Razlog valja potražiti i u nespremnosti sustava da pruži odgovarajuću mrežu, ali i u spremnosti, odnosno sposobnosti roditelja da zatraži i primi pomoć.

U stručnoj i u široj javnosti općenito se puno govori o važnosti obiteljskog okružja za odgoj djece te se ističu razni izazovi i teškoće s kojima je suočena suvremena obitelj, ali je vrlo malo spoznaja o tome kakvu društvenu podršku doživljavaju roditelji u stvarnosti.

4.2 Programi pedagoškog obrazovanja roditelja

Suradnja između roditelja i odgojno – obrazovne ustanove u suvremenom društvu prepoznata je kao važan čimbenik u pružanju potpore obiteljima te postaje ključan element programa pomoći usmjerenih na obitelj. Autorica Ljubetić (2014) navodi primjer Škotske koja želi što više uključiti roditelje u život škole, a sve ne bi li pružanjem takvog oblika

podrške postigli da se djeca razviju u uspješne učenike, odgovorne i sigurne pojedince. Sukladno tome, deklarirani su i Nacionalni prioriteti u obrazovanju koje autorica Ljubetić ukratko sažima u sljedeću tablicu: (Ljubetić, 2014, str. 110-111)

1. Podići standarde obrazovanja za sve u školama	Dobro informiran i uključen roditelj može imati značajan utjecaj na učenikova postignuća tijekom školovanja. Odgojno – obrazovne ustanove na svim razinama moraju se maksimalno angažirati i pomoći roditeljima da podupru dječje učenje.
2. Efikasno poučavati i stvoriti potičuće okruženje za učenje	Učitelji moraju uzeti u obzir učenička iskustva i postignuća izvan škole kad postavljaju visoka očekivanja za učenje.
3. Promovirati jednakost i prezentirati svakom učeniku prednosti obrazovanja	Škole moraju osigurati svim roditeljima priliku da dobiju primjereni savjet i pomoć kako bi pomogli svojoj djeci u učenju. Škole moraju aktivno surađivati s roditeljima i ohrabrivati sve učenike da cijene različitosti i suprotstavljaju se stereotipima na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini.
4. Raditi s ostalima kako bi učenike poučili poštovanju, obvezama i odgovornostima građanskog života	Roditelji i obitelji imaju najznačajniji utjecaj na život djeteta. Roditelji, učenici, učitelji, osoblje škole i šira lokalna zajednica moraju raditi na izgradnji partnerstva kako bi razvili sva područja i aspekte građanskog odgoja
5. Oboružati učenike vještinama, stavovima i očekivanjima neophodnim za uspjeh u promjenjivom društvu	Djelotvorno partnerstvo može pomoći roditeljima u odgoju njihove djece, dosizanju djetetovih ciljeva i očekivanja te može razviti djetetovu, ali i roditeljsku usmjerenost na cjeloživotno učenje

Iako se sve navedeno odnosi na školu, isti oblici partnerstva trebali bi vrijediti i za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Partnerstvo roditelja i odgojno – obrazovne ustanove trebalo bi biti dijelom obrazovne politike.

U literaturi se spominje još i model „angažirane zajednice“. O istom piše Maja Ljubetić u već spomenutoj knjizi „Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno – obrazovne ustanove i zajednice“ (2014). Ovaj model podrazumijeva aktivnosti u lokalnoj zajednici koje pridonose obrazovanju roditelja, odnosno napor koji ulaže lokalna zajednica ne bi li

djelotvorno odgovorila na potrebe obitelji. Cilj ovog modela je osnažiti roditelje, ali i profesionalce koji rade s roditeljima da zajedno unaprijede zajednicu za dobrobit djece.

Autorica Ljubetić dalje navodi pet čimbenika za uspješan razvoj programa partnerstva, a to su: „postojanje timova za koordinaciju i pružanje potpore partnerstvu, osigurana primjerena novčana sredstva za izvedbu, vrijeme za razvoj partnerstva, vođenje i upravljanje.“(2014, str. 111-112)

Ista autorica navodi i nekoliko programa namijenjenih roditeljima i jačanju njihove roditeljske uloge, te jačanju i unaprijeđenju partnerskih odnosa. Ističe programe pružanja pomoći usmjerene na obitelj. Da bi takva vrsta programa bila djelotvorna potrebno je da se prema obitelji odnosi s poštovanjem i velikom dozom dostojanstva, da su programi individualizirani i osjetljivi za obiteljske interese, da potiču dijeljenje informacija između stručnjaka i obitelji te da aktivno uključuju članove obitelji u nabavu sredstava potpore potrebne za odgoj i obrazovanje djece. Glavne komponente ovih programa su zajedničko odlučivanje i omogućivanje iskustva koji kod roditelja izazivaju osnaživanje i stvaranje novih mogućnosti.

Ljubetić (2014) dalje ističe program *Right from the start*, „Od početka“ koji ima za svrhu povećati osjetljivost majke za dijete i njegovu sigurnost. Naime, istraživanja su potvrdila da majke koje su osjetljivije s djetetom ostvaruju sigurnu privrženost te time daju djetetu benefit za zdravi socioemocionalni i psihički razvoj. Rezultati evaluacije takvih programa pokazali su da informacije koje su majke dobivale od voditelja programa u suštini nisu odgovorile na njihove potrebe pa istraživači predlažu pronalaženje novih načina komunikacije s majkama. Ipak se pokazalo kako je roditeljski stres smanjen nakon pohađanja programa. Pojačanju samopouzdanja kod polaznika pridonijelo je i međusobno ohrabrivanje polaznika, te izravno vođenje majki da u konkretnim situacijama znaju na pravilan način poticati dijete.

Razvijen je i program koji omogućava lokalna zajednica, a sve ne bi li roditelj postao ravnopravan i aktivan sudionik u partnerstvu obitelji, škole i zajednice. Radi se o programu roditelj – mentor, u kojem se roditelja dovodi u učionice ne bi li bili asistenti učiteljima i time se osnaživao odnos učitelj – roditelj. Roditelji su prošli jednogodišnju obuku u kojoj su bili educirani kako pružiti potporu učenju djece i preuzeti ulogu vođe i mentora. Roditelji su za to primali simboličnu naknadu, no mnogi su i volontirali. Pozitivni efekti vidljivi su i kod

učitelja i kod roditelja jer su se i jedni i drugi upoznali s odgojnim ulogama onog drugog što im je omogućilo da se povežu i izgrade međusobno povjerenje i poštovanje.

Ako se govori o savjetodavnom radu u vrtiću, važno je imati na umu da će on ovisiti o osobitostima vrtića, njegovoj funkciji i konceptu na kojem gradi svoj program. Savjetodavni rad u predškolskoj odgojno – obrazovnoj ustanovi nije odvojen od savjetodavnog rada u školama. On isto predstavlja proces pružanja pomoći i podrške u kojem osposobljeni stručnjak radi individualno, ili grupno, s djecom i roditeljima na problemima rješavanja i prihvaćanja situacija osobno – socijalne prirode. Ulaganje u rano djetinjstvo je dugoročna investicija što čini i učinke savjetodavnog rada dugoročnima, ali i preventivnima (Resman, 2000).

4.3 Uloga odgajatelja u podršci roditeljima

Za optimalan razvoj djeteta važnu ulogu imaju partnerski odnosi između roditelja i stručnjaka unutar odgojno – obrazovnih ustanova. Također, neosporna je činjenica da osobe koje se nalaze unutar doma, ustanova i zajednice posredno i neposredno utječu na dječji socijalni i emocionalni razvoj, kao i na njegova obrazovna postignuća.

U prethodnom poglavlju navedeni su dokumenti koji roditeljima osiguravaju adekvatnu podršku, ali isto tako valja istaknuti kako navedeni zakonski dokumenti i preporuke u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja od odgajatelja zahtijevaju spremnost, znanja i vještine u radu s roditeljima, ali to nažalost nije ono što se događa u praksi. U praksi odgajatelji nerijetko izbjegavaju intenzivniji rad s roditeljima, a razlog tome pronalazi se u nedovoljnoj kompetenciji odgajatelja. Naime, savjetodavni rad s roditeljima je dakle zakonski propisana obaveza za koju odgajatelji trebaju imati razvijene vještine savjetovanja, ali za njih nisu stekli čak ni formalne kompetencije. Za stjecanje kompetencija ključnim se pokazalo profesionalno iskustvo odgajatelja, koje je u uskom odnosu sa životnim iskustvom pojedinca (Skočić Mihić, Blanuša Trošelj, Katić, 2013).

U suvremenoj literaturi sve se više spominje proširivanje uloge praktičara, ali i roditelja, u obrazovanju i socijalizaciji djece. Nedvojbeno je vrijednost partnerstva obitelji i ustanove, stoga Ljubetić (2014) donosi četiri načela u izgradnji partnerstva; pristup, stav, ozračje i akcije. Za kvalitetno partnerstvo pristup mora biti takav da učenje djece vidi kao

podijeljenu odgovornost roditelja i odgajatelja, stavovi se odnose na percepciju, uvjerenja i vrijednosti u tom odnosu, ozračje na gostoljubivost i prihvaćanje za svako dijete dok se akcije odnose na izbor djelotvornih strategija.

No, koja je uloga odgajatelja u ovom odnosu i koje su njegove kompetencije? Ukoliko se uzme u obzir da programi podrške roditeljstvu trebaju visoko profesionalno osoblje, valja se zapitati i kolika je odgovornost i koji su sve zahtjevi postavljeni na stručnjake u predškolskim ustanovama?

U hrvatskim vrtićima, odgajatelji i sustručnjaci sami kreiraju programe, sami ih provode i na kraju programe evaluiraju. Odgajatelji imaju slobodu koja ih usmjerava prema djetetu i obitelji te mu zapravo nalaže stalan aktivan odnos i pozitivan stav prema ostalim sustručnjacima, ali i novim znanjima i pristupima. Kolika će biti kvaliteta njegovog rada, i koju će ulogu zapravo preuzeti ovisi o tome kakve će odgajatelj odnose izgraditi s ostalim sudionicima odgojno – obrazovnog procesa te koliko je intrizično motiviran i kakva znanja, vještine i sposobnosti unosi u svoju profesionalnu ulogu.

Raditi s djecom i surađivati s roditeljima dva su različita dijela odgajateljske uloge, navode Milanović i suradnici (2014). Ako su roditelj i odgajatelj kompetentni, onda imaju osnovne uvjete za kvalitetno partnerstvo, ali to nije dovoljno.

Potrebno je da odgajatelj vjeruje kako je dijete dobro, bezazleno i kako ima pravo na osobnu neponovljivost i jedinstvenost, da je blizak s djetetom, da suosjeća, razumije i dijeli osjećaje. Uloga odgajatelja je prije svega, ističu Milanović i suradnici, biti tolerantan, otvoren, objektivan i sposoban za razmjenu informacija s roditeljem. Treba dopustiti otvorenost u iskazivanju onoga što osoba osjeća i misli, kako s jednim djetetom, tako i sa skupinom djece i roditeljima. Da bi se gradili uspješni odnosi treba pridati važnost onome što su nam drugi rekli ili iskazali na neki drugi način. Kada je to zadovoljeno, odgajatelj treba naći odgovarajuće djelovanje s obzirom na ono što su iskazane potrebe roditelja. Također, odgajatelj koji će imati pozitivan stav o sebi i drugima, objektivnost s obzirom na situaciju i koji će razumjeti emocionalne iskaze drugih razviti će odnose zajedništva, dogovaranja, poštovanja i zaštite s roditeljem.

U literaturi se nalazi podjela na devet podličnosti svakog odgajatelja. Navodi se naime, kako svaki odgajatelj u sebi ima po jednu od tih devet podličnosti, pritom misleći na podličnost perfekcionista, pomagača, ambicioznog, kreativca, intelektualca, principijelnog,

hedonista, strogog šefa i miroljubivog. Navedene podličnosti određuju svjetonazore odgajatelja, što direktno utječe na smjer njegovog utjecaja na dijete, a samim time se odražava i u suradnji s roditeljima. Odgajatelj će u različitim situacijama reagirati iz različitih podličnosti. Perfekcionista ima potrebu uvijek biti u pravu i teži otklanjanju i ispravljanju pogrešaka; pomagač želi pomagati djetetu, te je usmjeren na zadovoljavanje potreba djeteta i zaštitu djece; ambiciozan želi biti uspješan, ostvariti rezultate i postignuća; kreativac je pak drugačiji, želi biti svoj i u potpunosti podržava posebnosti i kreativnost kod djeteta. Intelektualac ima potrebu učiti i razumjeti svijet oko sebe te poticati intelektualni razvoj kod djeteta; principijelni odgajatelj je siguran te usmjeren na poštivanje normi i pravila; hedonist ima temeljnu potrebu zabavljati se te zabavu i užitke pružiti i djetetu. Strogi šef je neovisan i autonoman, predstavlja autoritet i dominira nad djetetom dok miroljubiv odgajatelj je stabilan i miran te usmjeren na poticanje miroljubivosti i kod djeteta. (Slunjski, 2003)

Ljubetić (2014) skreće pažnju na problem u stvaranju odnosa, pružanja podrške u odnosu na ulogu odgajatelja, a to se događa kada odgajatelj pristupa roditelju „u množini“. Odgajateljev pristup ne bi trebao biti prema svim roditeljima isti, već bi odgajatelj trebao graditi odnose sa svakim pojedinim roditeljem pri tom prilagođavajući svoja ponašanja njihovim stvarnim individualnim potrebama.

5. METODOLOGIJA ISPITIVANJA

5.1 Cilj i hipoteze ispitivanja

Glavni cilj provedenog ispitivanja bio je ispitati stavove roditelja o podršci njihovom roditeljstvu te nizom pitanja preispitati procjenu roditeljevog zadovoljstva vlastitim roditeljstvom, a sve u vezi s dobi i stupnjem obrazovanja roditelja.

U skladu s ovakvim ciljem i u svrhu postizanja cilja definirana su sljedeća pitanja:

1. Ovisi li procjena kvalitete vlastitog roditeljstva i količina podrške koju roditelj dobiva o dobi roditelja?
2. Ovisi li procjena kvalitete vlastitog roditeljstva i količina podrške koju roditelj dobiva o obrazovanju roditelja?
3. Jesu li roditelji zainteresirani za usvajanje novih znanja i vještina, odnosno sudjelovanjem u programima obrazovanja roditelja?
4. Kako roditelji procjenjuju kvalitetu podrške roditeljstvu u Republici Hrvatskoj prema razinama teorije ekološkog sustava?

Sukladno navedenim pitanjima postavljaju se hipoteze kako slijedi:

1. Očekuje se da mlađi roditelji procjenjuju vlastito roditeljstvo kao dobro ili vrlo dobro te da dobivaju veću količinu podrške.
2. Pretpostavlja se da visoko obrazovani roditelji također procjenjuju vlastito roditeljstvo kao dobro ili vrlo dobro te da dobivaju veću količinu podrške od roditelja nižeg stupnja obrazovanja.
3. Očekivano je da postoji interes i želje za usvajanjem novih znanja i vještina, odnosno pretpostavka je da većina roditelja želi sudjelovati u programima obrazovanja.
4. Očekivani rezultat je slaba podrška unutar makro i egzosustava, te nešto bolja i kvalitetnija podrška unutar mezo i mikrosustava.

5.2 Postupak ispitivanja

U ispitivanju su sudjelovali roditelji korisnici usluga Dječjeg vrtića „Vrapče“ u Zagrebu. Ukupno je sudjelovalo 353 roditelja, a istraživanje je provedeno u travnju i svibnju 2018. godine.

Podatci su prikupljeni uz pomoć odgovarajućeg anketnog upitnika (Prilog 1). Roditelji su ispunjavali anketne upitnike po dolasku u odgojno – obrazovnu ustanovu. Ispunjavanje je trajalo nekoliko minuta, a roditelji su bili prethodno upućeni u način ispunjavanja. Upitnik je u potpunosti bio anonimn, te su roditelji mogli odustati u svakom trenutku.

Dakle, instrument ispitivanja je anonimni anketni upitnik za roditelje koji se sastoji od 33 pitanja podijeljenih u nekoliko nizova. Prvi niz pitanja vezan je uz spol, dob i obrazovanje roditelja te procjena roditeljskog stila koji roditelj koristi, zatim sljedeći niz tvrdnji kojima roditelj procjenjuje vlastito roditeljstvo te niz s procjenom količine i kvalitete podrške koju roditelj dobiva i zainteresiranost za programe obrazovanja.

5.3 Rezultati ispitivanja

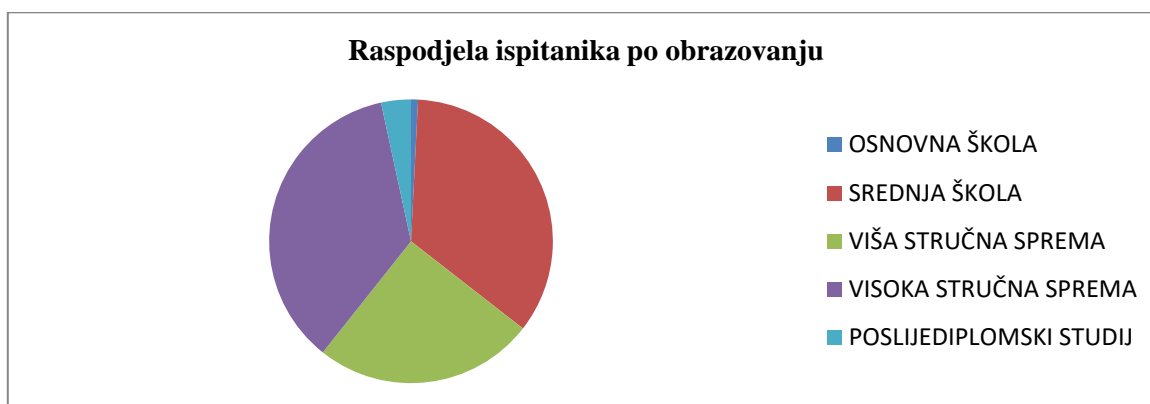
U sljedećem poglavlju slijede rezultati ispitivanja te detaljna analiza pojedinih odgovora roditelja.

U ispitivanja je sudjelovalo 353 roditelja, od čega 343 žene, odnosno 97,2 % i 10 muškaraca, odnosno 2,8 %, što omjer ispitanika čini neproporcionalnim.

Slika 3. Grafički prikaz spola ispitanika

Troje roditelja (0,8 %) završilo je samo osnovnu školu, njih 123 (34,8 %) srednju školu, 89 roditelja (25,2 %) je steklo višu stručnu spremu, 127 (36 %) visoku stručnu spremu te 12 roditelja (3,4 %) ima završen poslijediplomski studij.

Slika 4. Grafički prikaz obrazovanja ispitanika

Od 353 ispitanika, njih 262 (74,2 %) je zaposleno, dok je manji udio, 26,1 % (92 roditelja) nezaposlenih.

Većina, njih 290 (82,2 %) je u braku, 8 (2,3 %) neoženjenih, 2 udovaca (0,6 %), 5 razvedenih (1,4 %) te 49 roditelja (13,9 %) u izvanbračnoj zajednici.

Najveći broj ispitanika su postali roditelji u dobi od 26 do 35 godina, njih čak 209 (59,2 %), zatim slijede roditelji koji su prvo dijete dobili u dobi manjoj od 25 godina – njih 125 (35,4 %), te oni koji su postali roditelji u dobi od 36 do 45 godina – 20 (5,7 %) i samo je jedna ispitanica postala majka u dobi nakon 45 godina (0,3 %).

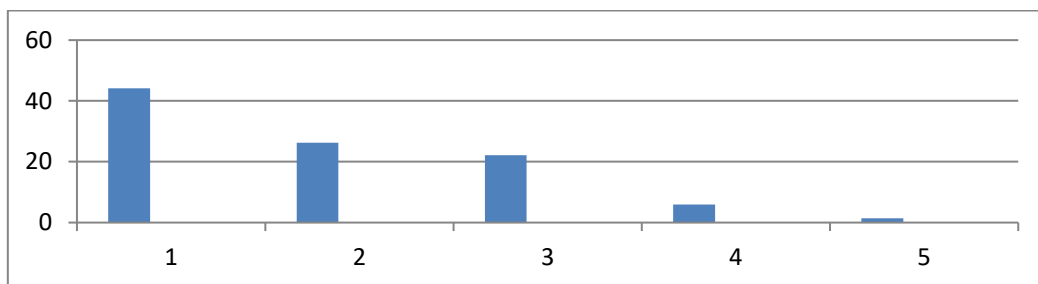
Samo 9 ispitanika (2,5 %) ima više od troje djece. Prevladavaju roditelji s jednim djetetom u omjeru od 55,2 % (195 roditelja) te roditelji s dvoje djece – 24 roditelja (35,4 %). Nešto je manji omjer roditelja s troje djece, 6,8 %, odnosno 24 ispitanika.

Ispitanici su se trebali izjasniti kako se ponašaju prema djetetu. Najviše roditelja se izjasnilo da se prema djetetu odnosi s jasnim granicama i puno ljubavi i topline, njih 292 (82,7 %), zatim slijede roditelji (16,4 %) koji se prema djeci ponašaju s vrlo malo granica i velikom ljubavi. Tek se njih 9 (2,5 %) izjasnilo da su prema djeci strogi, nadređeni i kontrolirajući, dok se nitko od roditelja nije opredijelio za nekontrolirajuće roditeljstvo, s malo emocionalne topline. Ovi su rezultati u skladu s odgovorima na pitanje kako reagira roditelj kada dijete prekrši određeno pravilo. Najveći postotak (88,7 %) roditelja razgovara s djetetom o situaciji,

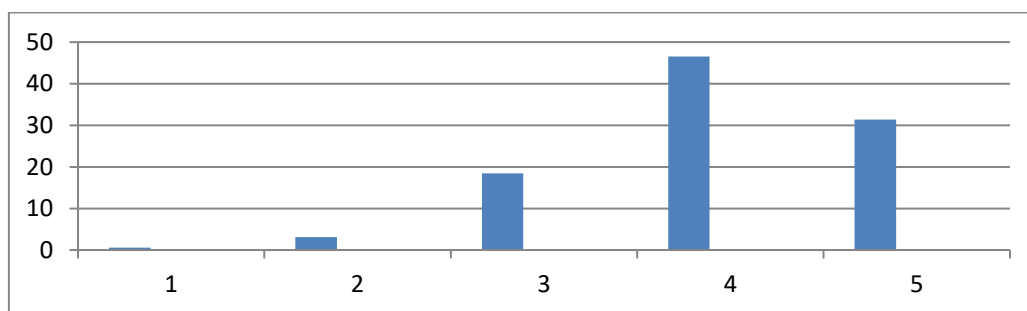
13,3 % reagira strogo i kazni dijete, 5,1 % popusti i dozvoli djetetu što je prvotno htjelo, a samo dvoje roditelja (0,6 %) ne reagira na ponašanje djeteta.

Slijedi prezentacija odgovora na niz pitanja u kojem roditelji procjenjuju uspješnost vlastitog roditeljstva. Roditelji su trebali slaganje s određenom tvrdnjom procijeniti prema sljedećoj skali:

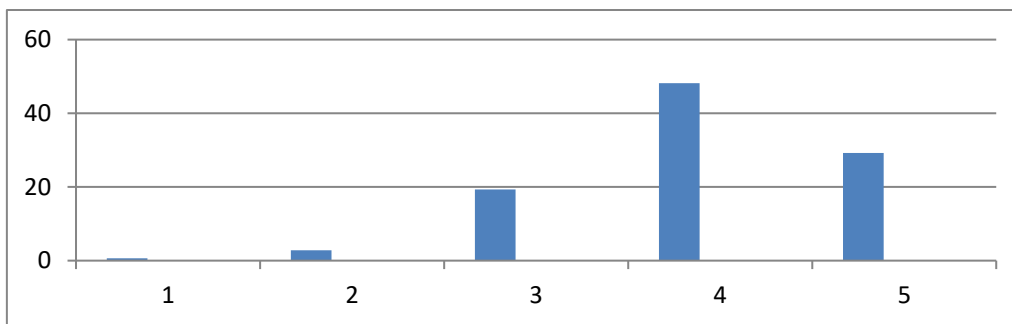
- 1 – ne slažem se
- 2 – uglavnom se ne slažem
- 3 – niti se slažem niti se ne slažem
- 4 – uglavnom se slažem
- 5 – u potpunosti se slažem

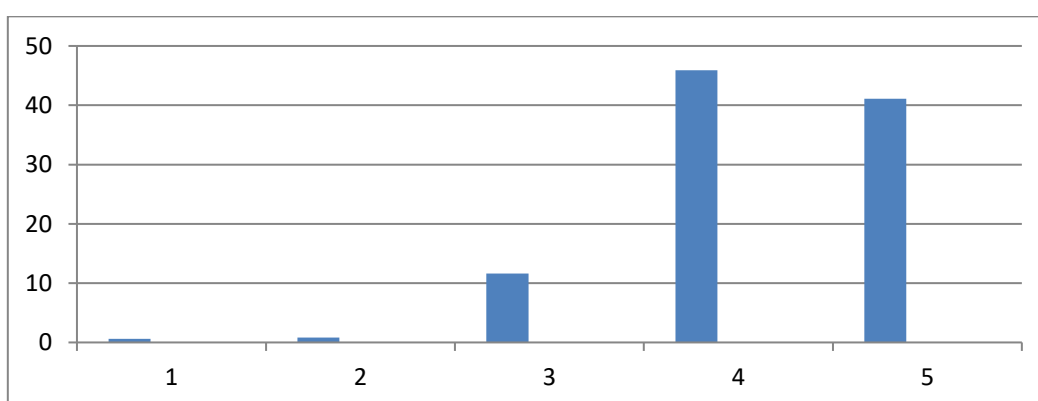
Slika 5. „Odgoj djeteta za mene predstavlja teret“ – procjena ispitanika

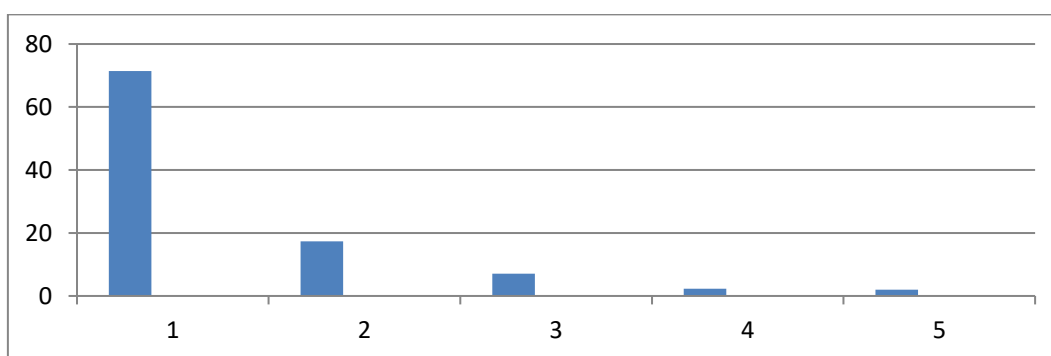
Slika 6. „Osjećam se sigurno kada nastupam kao roditelj“ – procjena ispitanika

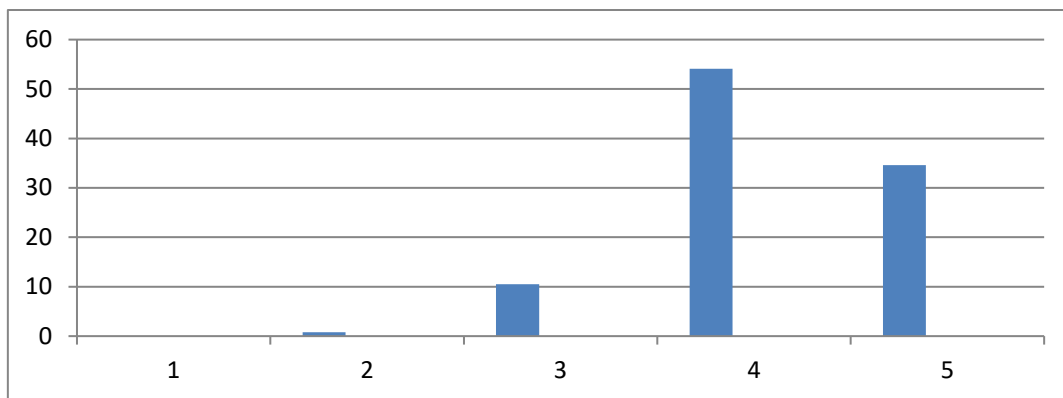
Slika 7. „Imam dovoljno znanja za pristup vlastitom djetetu“ – procjena ispitanika

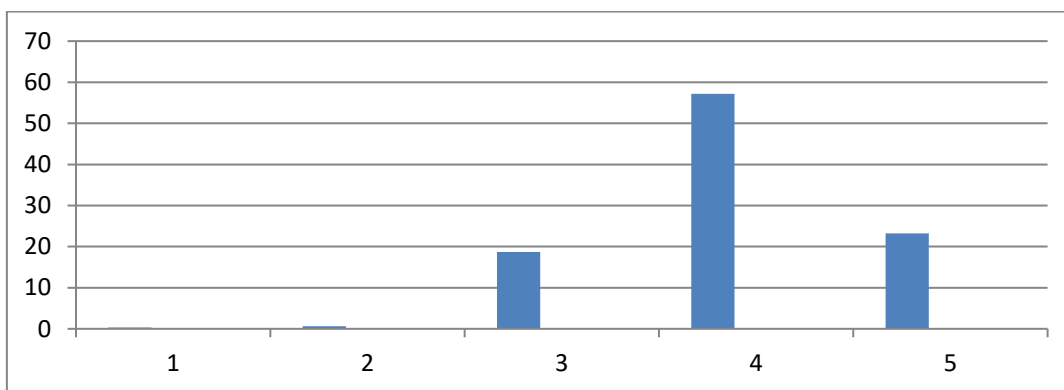
Slika 8. „Po instinktu znam što je djetetu potrebno“ – procjena ispitanika

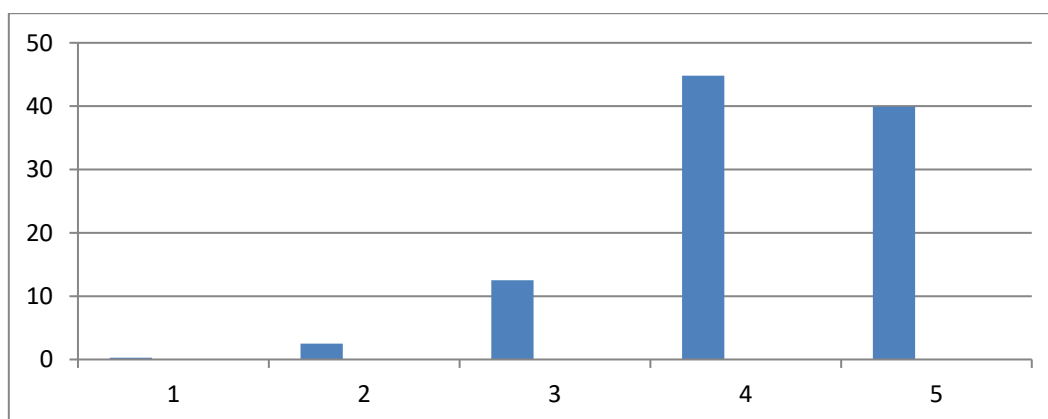
Slika 9. „Kada imam problem s djetetom rješenje situacije prepustim partneru ili drugima iz bliže okoline“ – procjena ispitanika

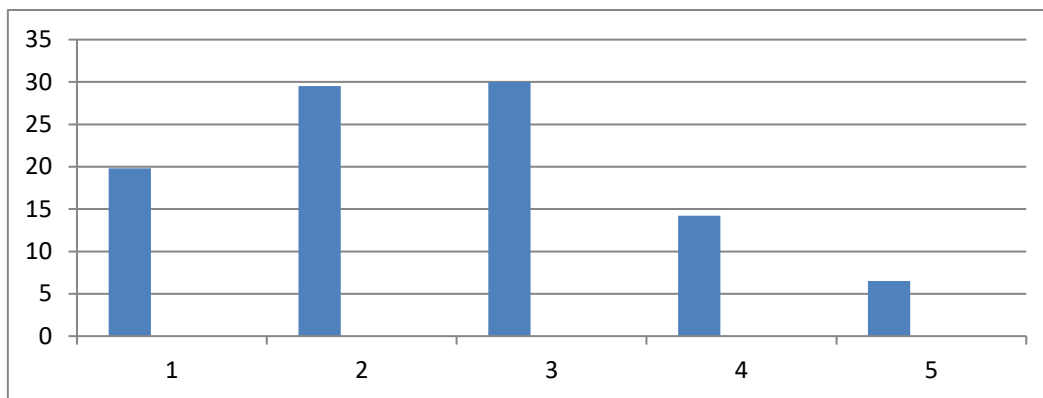
Slika 10. „Imam sposobnost prepoznati i razumjeti djetetove tjelesne, psihičke, socijalne, intelektualne i duhovne potrebe“ – procjena ispitanika

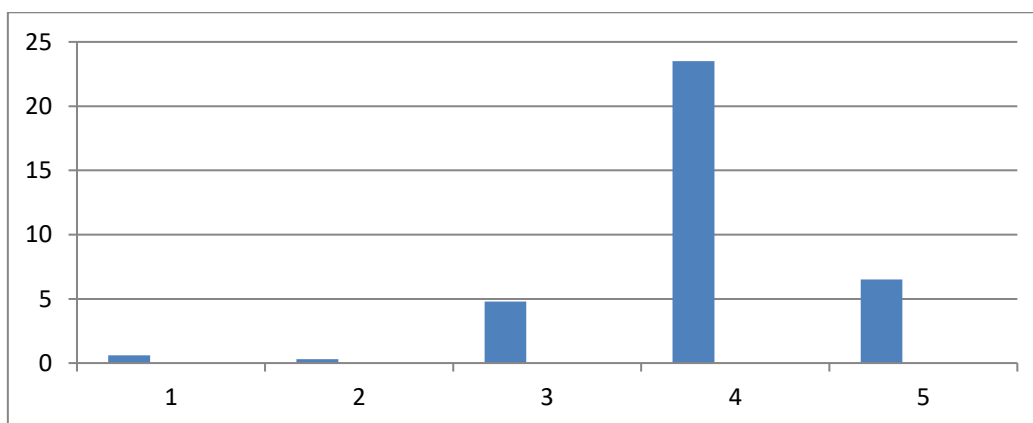
Slika 11. „Imam sposobnost vješto primijeniti stečeno znanje u konkretnoj situaciji“ – procjena ispitanika

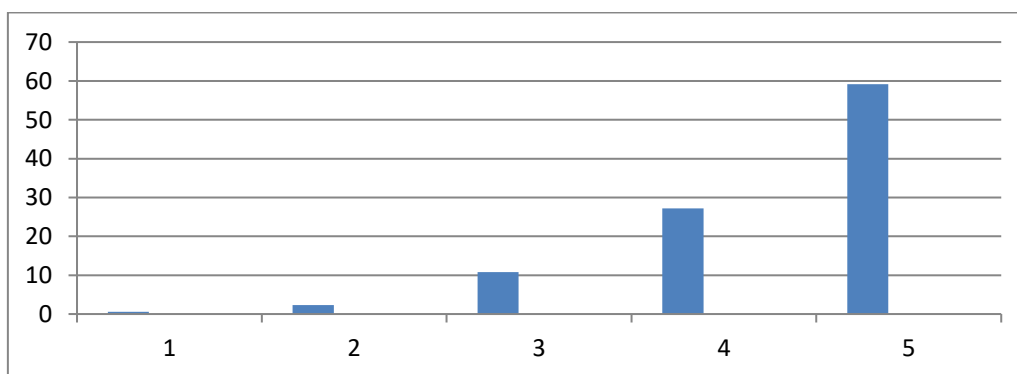
Slika 12. „Upoznat sam s psihofizičkim karakteristikama djece te razvojem djeteta općenito“ – procjena ispitanika

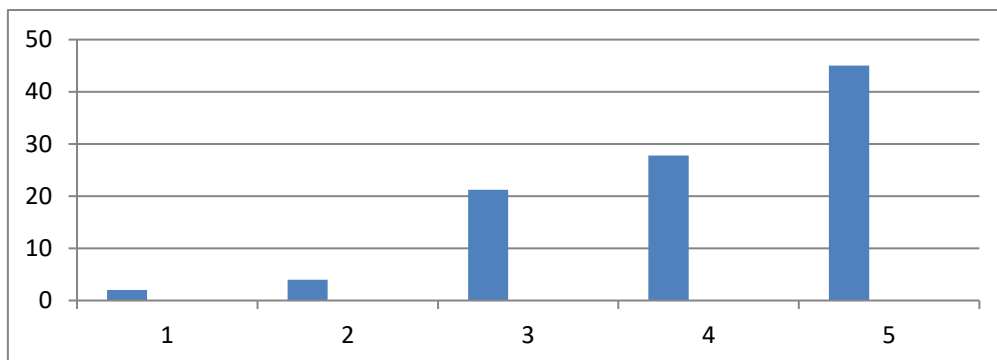
Slika 13. „Smatram da drugi utjecaji (vrtić, tv, vršnjaci, članovi zajednice) smanjuju moj utjecaj odgoja“ – procjena ispitanika

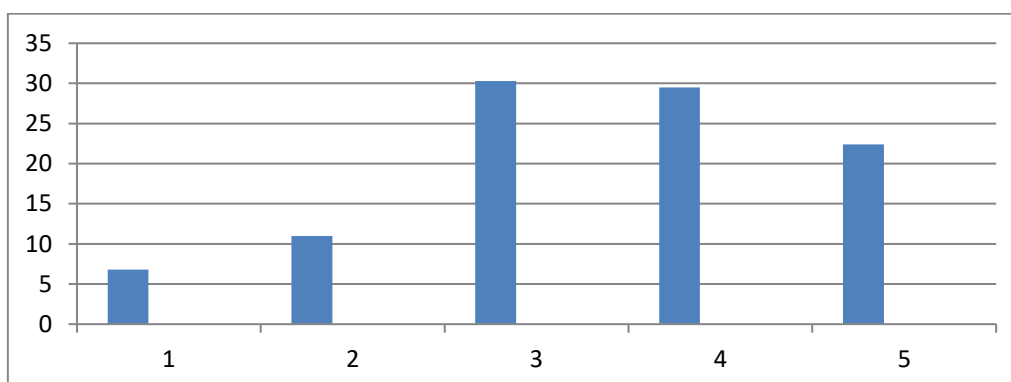
Slika 14. „Smatram da je suradnja roditelja i dječjeg vrtića/škole važna za razvoj mog djeteta“ – procjena ispitanika

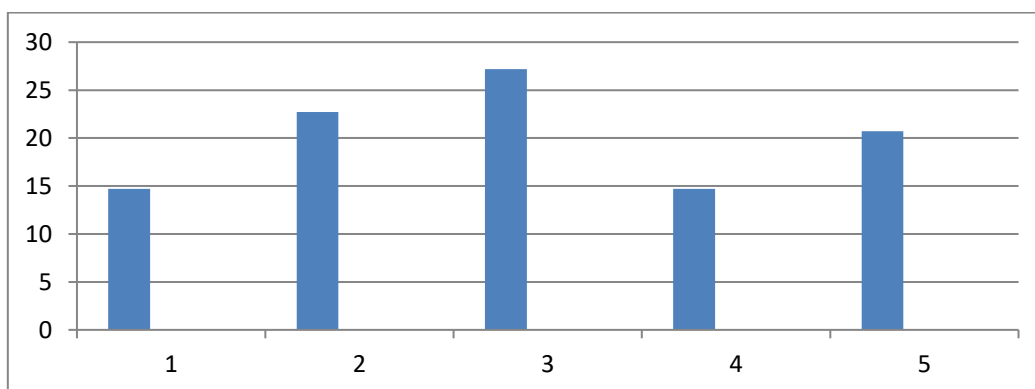
Slika 15. „Imam interes za sudjelovanjem u aktivnostima koje mi se nude u dječjem vrtiću/školi ili lokalnoj zajednici (radionice, predavanja)“ – procjena ispitanika

Slika 16. „Smatram da redovnim sudjelovanjem na roditeljskim sastancima mogu osnažiti svoje roditeljstvo“ – procjena ispitanika

Slika 17. „Redovito se informiram o događanjima za roditelje u mojoj bližjoj okolini“ – procjena ispitanika

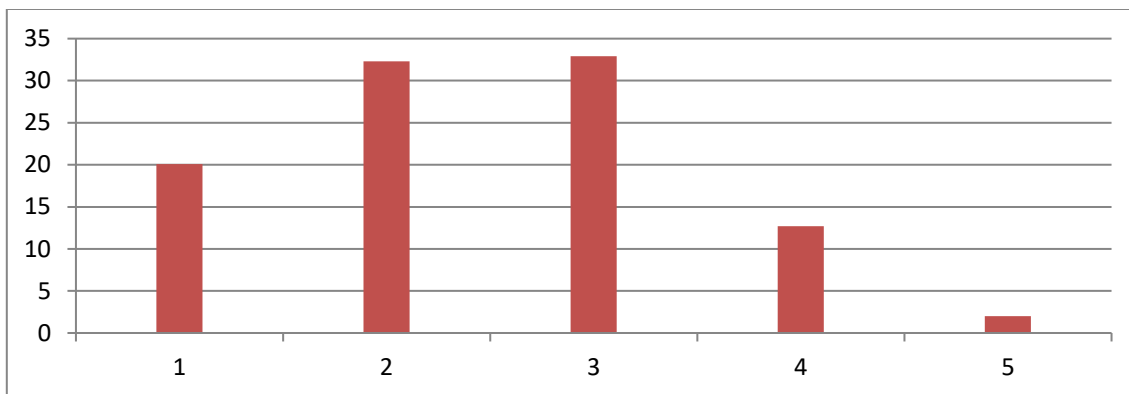

Slika 18. „U svom okruženju imam mogućnost razgovora sa stručnjacima o svom djetetu i roditeljstvu“ – procjena ispitanika

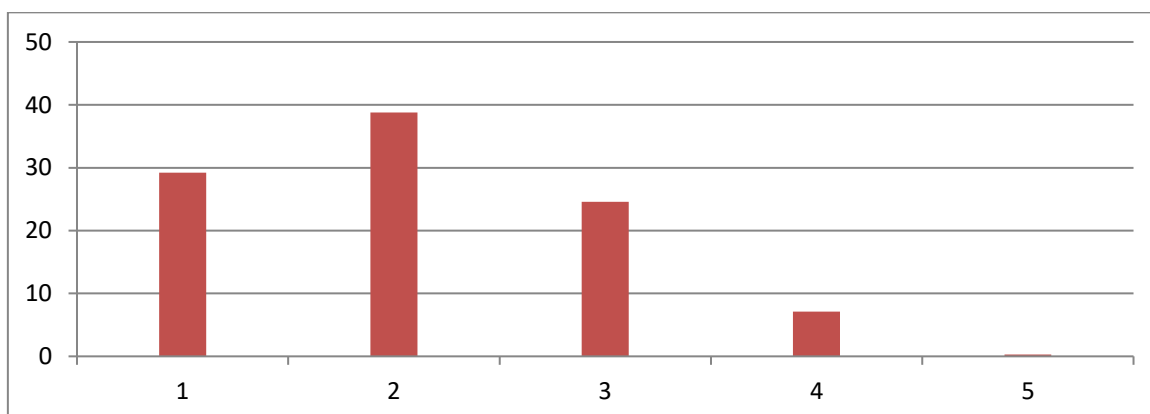
Kao što je vidljivo iz prethodnih grafova, u ovom nizu pitanja, roditelji su vlastita znanja i kompetencije procijenili visokim i vrlo visokim stupnjem.

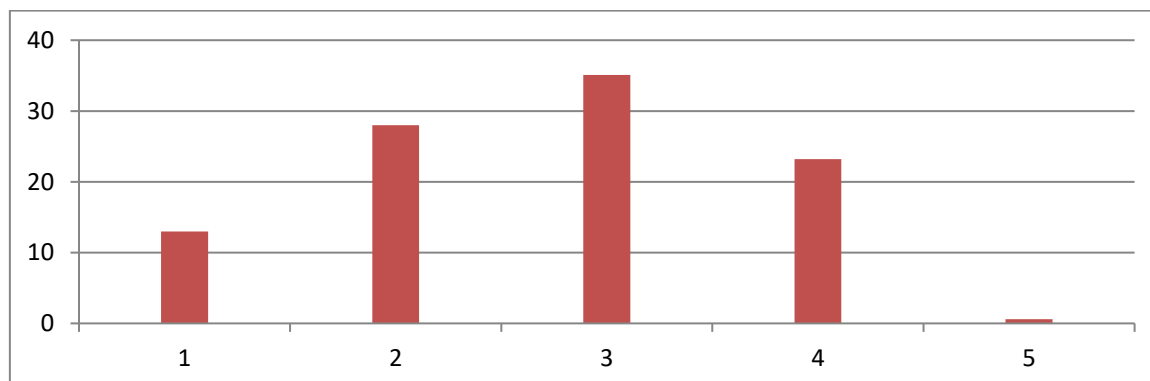
Zatim je slijedio niz pitanja u kojem su se roditelji, opet na skali od 1 do 5, trebali izjasniti koliko su zadovoljni, odnosno nisu zadovoljni određenom podrškom.

Slika 19. Grafički prikaz zadovoljstva društvenom podrškom

Slika 20. Grafički prikaz zadovoljstva podrškom zakonodavnog sustava

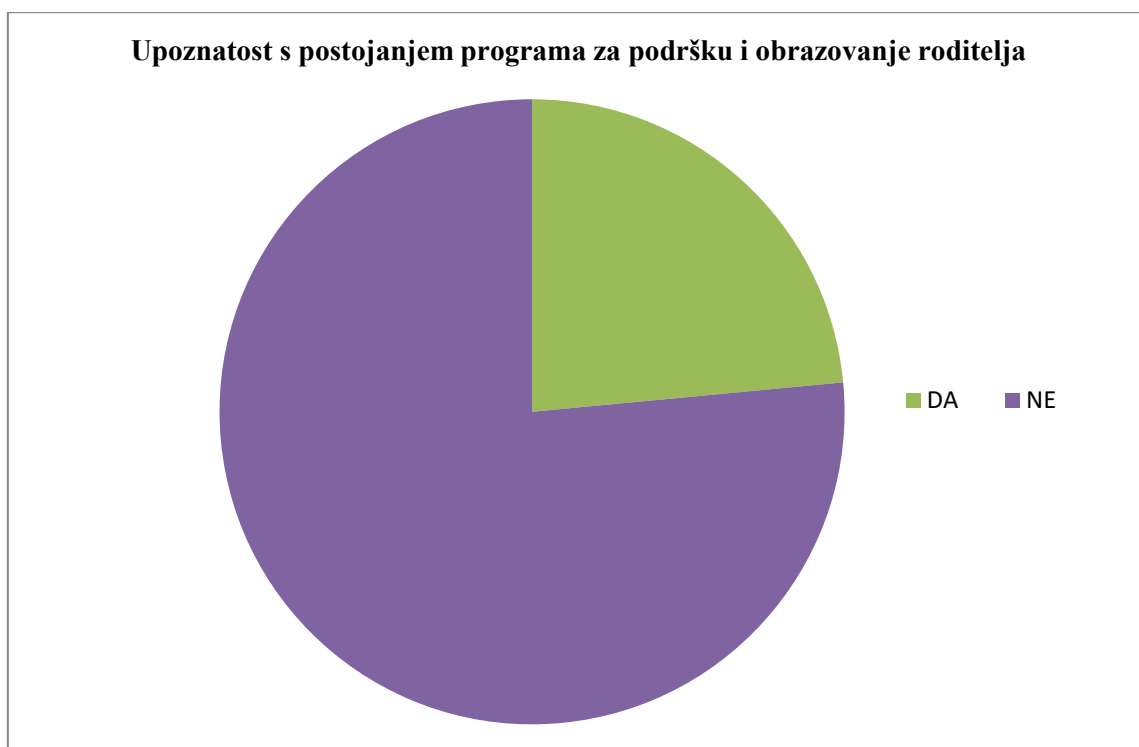
Slika 21. Grafički prikaz zadovoljstva podrškom zdravstvenog sustava

Kada su trebali procijeniti koliko je zadovoljstvo podrškom unutar različitih sustava, roditelji ističu najveću količinu zadovoljstva podrškom proširene obitelji i prijatelja, 123 roditelja upravo tim kategorijama dodjeljuje najviši stupanj zadovoljstva. Dok, s druge strane, najslabije ocjenjuju podršku religijske grupe i susjedstva, kojima 200 roditelja dodjeljuje najnižu ocjenu.

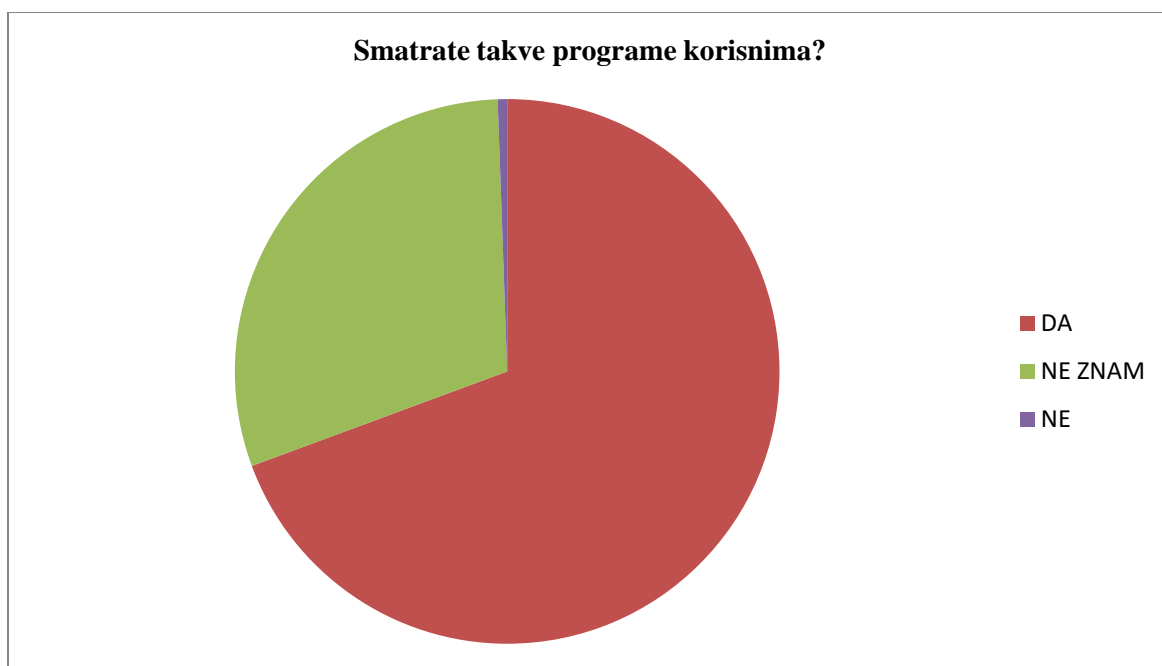
Dvjestopedeset ispitanika, 70,8 % kaže kako je pomislilo da im je ponekad potrebna pomoć u roditeljstvu, njih 52 (14,7 %) kaže da im je ta pomoć potrebna često, a njih 53 (15 %) kaže kako im pomoć nije potrebna nikad.

Kao najviše preferirane izvore podrške ispitanici izdvajaju drugog partnera (311 ispitanika), zatim širu obitelj (174 ispitanika), slijede prijatelji (159 ispitanika), odgajatelji/učitelji i članovi stručnog tima (150 ispitanika) te internetske grupe podrške roditeljima (116 ispitanika).

Velika većina, 76,5 %, odnosno 270 ispitanika nije uopće upoznato s postojanjem programa za podršku roditeljstvu, ali isto tako, 70,5 % roditelja misli kako su ti programi korisni. Njih 220 (62,3 %) smatra da bi osnažili vlastito roditeljstvo sudjelovanjem, 122 (34,6 %) ih nije sigurno, a 13 (3,7 %) se s time ne slaže; dok bi ih tek 177 (50,1 %) stvarno sudjelovalo.

Slika 22. Grafički prikaz upoznatosti ispitanika s postojanjem programa

Slika 23. Grafički prikaz odgovora na pitanje „Smatrate li takve programe korisnima?“

Na samom kraju ispitanicima je bilo ponuđeno da upišu razloge zašto nisu ili ne bi sudjelovali u takvoj vrsti programa. Evo nekih od odgovora: *ne trebam pomoć ili podršku, bojim se osuda okoline, nisam znala da postoje, nemam vremena, mislim da ću uspjeti sama, takvih programa nema blizu mog mjesta stanovanja, prijateljica je sudjelovala i nije zadovoljna, voditelji se prave pametni.*

Daljnijom, detaljnom analizom odgovora i odnosa među odgovorima, ne bi li se potvrdile ili opovrgnule dane hipoteze, došlo se do sljedećih rezultata.

Mlađi roditelji, odnosno oni koji su postali roditelji po prvi put u dobi do 35 godina procjenjuju u velikoj mjeri da odgoj za njih nije teret, da imaju dovoljno znanja za pristup djetetu i da se osjećaju sigurno u toj ulozi. Od 334 roditelja koji pripadaju toj dobnoj kategoriji, njih 298 je odabralo visoki ili vrlo visoki stupanj slaganja s maločas navedenim tvrdnjama tako da se dio ove hipoteze potvrđuje. No, količina podrške koju roditelji dobivaju nije ni u kakvoj povezanosti s dobi roditelja. Štoviše, od 334 roditelja, njih ukupno 256 se izjasnilo kako uglavnom nije zadovoljno ni društvenom, ni zakonodavnom ni podrškom zdravstvenog sustava.

Sljedeća hipoteza odgovara na pitanje ovisi li procjena kvalitete vlastitog roditeljstva i količina podrške koju roditelj dobiva o obrazovanju roditelja. I ta hipoteza se pokazala djelomično točnom s obzirom da od 228 visoko obrazovanih ispitanika (viša, visoka stručna sprema te poslijediplomski studij) njih čak 195 odabire visoki stupanj procjene uspješnosti roditeljstva, no isto tako, njih 174 daje osrednji, niski ili vrlo niski stupanj zadovoljstva vezano uz podršku.

Rezultati provedenog ispitivanja potvrdili su sljedeće dvije hipoteze. Naime, sa sigurnošću se može potvrditi da interes za usvajanjem novih znanja i vještina postoji te da bi roditelji rado sudjelovali u programima podrške i obrazovanja roditelja (70,5% ispitanika).

Isto tako, procjena roditelja o zadovoljstvu određenom vrstom podrške potvrdila je hipotezu. Roditelji su najmanje zadovoljni podrškom unutar egzosustava.

ZAKLJUČAK

Pozivajući se na veliki broj domaćih stručnih izvora literature u radu se donosi definicija roditeljstva, podrške, roditeljskih odgojnih stilova, uloga odgajatelja u suradnji s roditeljima te prikaz teorije ekoloških sustava. Tema rada, podrška roditeljstvu, vrlo je važna za suvremeno društvo te je premalo zastupljena i u javnosti i u stručnoj literaturi.

U odnosu na kompetencije koje se očekuju od suvremenog roditelja, da stalno uči i razvija se, autentičan je u svom djelovanju, stalno samoprocjenjuje svoje djelovanje, roditeljsko djelovanje temelji na humanim vrijednostima, posjeduje nužna pedagoška i psihološka znanja te naravno, uživa u ulozi roditelja (Ljubetić, 2012), odgajatelj je ogoljen u svojoj ulozi. Stručni izvori to potvrđuju, a i iz osobnog iskustva mogu primijetiti da se odgajatelji libe savjetodavnog rada s roditeljima, no razlozi nisu samo u nekompetentnosti, već i u nedostatku unutarnje motivacije samog odgajatelja.

Predstavljajući teoriju ekoloških sustava, cilj je bio povezati te četiri razine sustava s razinama podrške koju roditelji dobivaju te ispitati kako roditelji tu podršku i procjenjuju. Postavljene hipoteze djelomično su se i ostvarile. Iznenadujuća je činjenica kako, prema rezultatima, su roditelji vrlo dobro upoznati s izvorima podrške, ne libe se tražiti informacije unutar svoje okoline, ali se ne uključuju u programe za obrazovanje, iako su se na prethodnim pitanjima izjasnili kako to smatraju korisnim. Upravo zato, taj rezultat možemo smatrati zanimljivim i poticajnim za otvoriti pitanja i raspravu te provesti još ispitivanja, a sve ne bi li se ispitala motivacija roditelja za sudjelovanjem u programima naobrazbe i općenito, motivacija roditelja za uključivanje u odgojno – obrazovni sustav, a sve u svrhu da bi pružili adekvatniju podršku sebi, svom roditeljstvu i samim time i djetetu.

PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik za sudionike istraživanja

Poštovani roditelji,

molim Vas da sudjelujete u istraživanju kojim se nastoji istražiti podrška roditeljstvu te ispitati stavovi roditelja o istoj. Istraživanje se provodi u svrhu izrade diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Sudjelovanje u istraživanju je u potpunosti anonimno i dobrovoljno te će se s dobivenim podacima postupati krajnje povjerljivo. Molim Vas da na pitanja odgovarate iskreno i otvoreno, jer Vaše mišljenje i iskustvo je izuzetno značajno. Ukoliko želite rezultate istraživanja, molim Vas da mi se obratite na anketa.podrskaroditeljstvu@gmail.com

Unaprijed Vam zahvaljujem na sudjelovanju.

Ana Vaniček

1. SPOL

- MUŠKO
- ŽENSKO

2. OBRAZOVANJE

- OSNOVNA ŠKOLA
- SREDNJA ŠKOLA (SSS)
- VIŠA STRUČNA SPREMA (VŠS)
- VISOKA STRUČNA SPREMA (VSS)
- POSLIJEDIPLOMSKI STUDIJ

3. RADNI STATUS

- ZAPOSLEN / A
- NEZAPOSLEN / A

4. BRAČNI STATUS

- U BRAKU
- NEOŽENJEN / NEUDANA
- RAZVEDEN / A
- UDOVAC / UDOVICA
- IZVANBRAČNA ZAJEDNICA

5. VAŠA ŽIVOTNA DOB U KOJOJ STE POSTALI RODITELJI

- MANJE OD 25 GODINA
- 26 – 35 GODINA
- 36 – 45 GODINA
- VIŠE OD 46 GODINA
- 6. KOLIKO IMATE VLASTITE DJECE
- 1
- 2
- 3
- VIŠE OD 3

7. PREMA DJETETU SE NAJČEŠĆE PONAŠATE

- S JASNIM GRANICAMA I PUNO TOLINE / LJUBAVI
- STROGO, NADREĐENO, KONTROLIRAJUĆE
- S VRLO MALO GRANICA I VELIKOM LJUBAVI I TOPLINOM
- NEKONTROLIRAJUĆE I S MALO EMOCIONALNE TOPLINE

8. KADA DIJETE PREKRŠI VAŠE PRAVILO, REAGIRATE

- STROGO, KAZNIM DIJETE
- RAZGOVARAM S DJETETOM
- POPUSTIM I DOZVOLIM MU ŠTO JE HTJELO
- NE REAGIRAM

Procijenite iduće tvrdnje u kojoj se mjeri odnose na vas.

- 1- ne slažem se
- 2- uglavnom se ne slažem
- 3- niti se slažem niti se ne slažem
- 4- uglavnom se slažem
- 5- u potpunosti se slažem

9. ODGOJ DJETETA ZA MENE PREDSTAVLJA TERET.

1   2   3   4   5

10. IMAM DOVOLJNO ZNANJA ZA PRISTUP VLASTITOM DJETETU.

1   2   3   4   5

11. OSJEĆAM SE SIGURNO KADA NASTUPAM KAO RODITELJ.

1   2   3   4   5

12. PO INSTINKTU ZNAM ŠTO JE DJETETU POTREBNO.

1   2   3   4   5

13. KADA IMAM PROBLEM S DJETETOM RIJEŠENJE SITUACIJE PREPUŠTAM PARTNERU ILI DRUGIMA IZ BLIŽE OKOLINE.

1   2   3   4   5

14. IMAM SPOSOBNOST PREPOZNATI I RAZUMIJETI DJETETOVE TJELESNE, PSIHIČKE, SOCIJALNE, INTELEKTUALNE I DUHOVNE POTREBE.

1   2   3   4   5

15. IMAM SPOSOBNOST VJEŠTO PRIMIJENITI STEČENO ZNANJE U KONKRETNOJ SITUACIJI.

1   2   3   4   5

16. UPOZNAT/A SAM S PSIHOFIZIČKIM KARAKTERISTIKAMA DJECE TE S RAZVOJEM DJETETA OPĆENITO.

1   2   3   4   5

17. SMATRAM DA DRUGI UTJECAJI (VRTIĆ, TV, VRŠNJACI, ČLANOVI ZAJEDNICE) SMANJUJU MOJ UTJECAJ ODGOJA.

1   2   3   4   5

18. SMATRAM DA JE SURADNJA RODITELJA I DJEČJEG VRTIĆA VAŽNA ZA RAZVOJ MOG DJETETA.

1   2   3   4   5

19. IMAM INTERES ZA SUDJELOVANJEM U AKTIVNOSTIMA KOJE MI SE NUDE U DJEČJEM VRTIĆU ILI LOKALNOJ ZAJEDNICI (RADIONICE, PREDAVANJA).

1   2   3   4   5

20. SMATRAM DA REDOVNIM SUDJELOVANJEM NA RODITELJSKIM SASTANCIMA MOGU OSNAŽITI SVOJE RODITELJSTVO.

1   2   3   4   5

21. REDOVITO SE INFORMIRAM O DOGAĐANJIMA ZA RODITELJE U MOJOJ BLIŽOJ OKOLINI.

1   2   3   4   5

22. U SVOM OKRUŽENJU IMAM MOGUĆNOST RAZGOVORA SA STRUČNJACIMA O SVOM DJETETU I RODITELJSTVU?

1   2   3   4   5

Procijenite iduće tvrdnje u kojoj se mjeri odnose na vas.

- 1- nisam zadovoljan
- 2- uglavnom nisam zadovoljan
- 3- niti sam zadovoljan niti nisam
- 4- uglavnom sam zadovoljan
- 5- u potpunosti sam zadovoljan

23. U KOJOJ MJERI STE ZADOVOLJNI DRUŠTVENOM PODRŠKOM I TIME KAKO DRUŠTVO GLEDA NA DJETINJSTVO, RODITELJSTVO, ZAPOSLENOST RODITELJA?

1   2   3   4   5

24. U KOJOJ MJERI STE ZADOVOLJNI PODRŠKOM ZAKONODAVNOG SUSTAVA (DRŽAVNE VLASTI) PREMA RODITELJIMA?

1   2   3   4   5

25. U KOJOJ MJERI STE ZADOVOLJNI NAČINOM NA KOJI OBRAZOVNI SUSTAV PRUŽA PODRŠKU RODITELJIMA?

1   2   3   4   5

26. U KOJOJ MJERI PROCJENJUJETE ZADOVOLJSTVO PODRŠKOM ZDRAVSTVENOG SUSTAVA?

1   2   3   4   5

27. PROCIJENITE U KOJOJ MJERI STE ZADOVOLJNI PODRŠKOM KOJU DOBIVATE OD

☐ DJEČJEG VRTIĆA	1	2	3	4	5
☐ VAŠE RELIGIJSKE GRUPE	1	2	3	4	5
☐ SUSJEDSTVA	1	2	3	4	5
☐ PROŠIRENE OBITELJI	1	2	3	4	5
☐ PRIJATELJA	1	2	3	4	5

28. JESTE LI IKAD POMISLILI DA VAM JE POTREBNA ODREĐENA POMOĆ / PODRŠKA U RODITELJSTVU?

- DA, ČESTO
- DA, PONEKAD
- NE, NIKAD

29. KOJI SU VAŠI PREFERIRANI IZVORI PODRŠKE? (moguće odabrati više odgovora)

- PARTNER
- ŠIRA OBITELJ
- PRIJATELJI
- UDRUGE RODITELJA
- INTERNETSKJE GRUPE PODRŠKE RODITELJIMA
- CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB
- OBITELJSKI CENTRI
- DRŽAVNA VLAST
- LIJEČNICI / MEDICINSKE SESTRE
- ODGAJATELJI / ČLANOVI STRUČNOG TIMA U VRTIĆU
- INTERNET (NOVINSKI ČLANCI, RODITELJSKI FORUMI)
- OSTALO _____

30. JESTE LI UPOZNATI S POSTOJANJEM PROGRAMA ZA PODRŠKU RODITELJSTVU / OBRAZOVANJE RODITELJA?

- DA
- NE

31. SMATRATE LI KORISNIM POSTOJANJE TAKVIH PROGRAMA?

- DA
- NE
- NE ZNAM

32. JESTE LI IKAD / BI STE LI IKAD SUDJELOVALI U TOJ VRSTI PROGRAMA?

- DA
- NE
- NE ZNAM

UKOLIKO JE ODGOVOR NE – ZAŠTO NE?

- NE TREBAM POMOĆ I PODRŠKU
- NE ŽELIM POMOĆ I PODRŠKU
- BOJIM SE OSUDE OKOLINE

33. SMATRATE LI DA BI SUDJELOVANJEM U TAKVIM PROGRAMIMA OSNAŽILI I POBOLJŠALI VLASTITO RODITELJSTVO?

- DA
- NE
- NE ZNAM
- _____

LITERATURA

- Berk, E. L. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Zagreb: Naklada Slap
- Brajša – Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj: emocionalni i socijalni razvoj*. Jastrebarsko: Hrvatsko psihološko društvo: Naklada slap
- Brajša – Žganec, A., Lopižić, J., Penezić, Z. (2014). *Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva*. Zagreb: Naklada Slap
- Centar za psihološko savjetovanje, edukaciju i istraživanje (2015). *Roditeljski stilovi*. Pri <http://centar-sirius.hr/-/roditeljski-stilovi/>
- Čudina-Obradović, M. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga
- Čudina – Obradović, M., Obradović, J. (2000). *Obitelj i zaposlenost izvan kuće: međusobno ometanje i/ili pomaganje*. Revija za socijalnu politiku. Vol. 7 No. 2 pri <https://hrcak.srce.hr/30016>
- Čudina – Obradović, M., Obradović, J. (2003). *Potpora roditeljstvu: Izazovi i mogućnosti*. Revija za socijalnu politiku. Vol. 10 No. 1 pri <https://hrcak.srce.hr/30135>
- Janičić – Holcer, J. (2007). *Uspješan roditelj, uspješno dijete*. Zagreb: Naklada Nika.
- Jurčević – Lozančić, A., Kunert, A. (2015). *Obrazovanje roditelja i roditeljska pedagoška kompetencija, teorijski i praktički izazovi*. Metodčki obzori. Vol. 10 No. 22 pri <https://hrcak.srce.hr/154224>
- Lacković – Grgin, K. (2011). *Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima*. Društvena istraživanja. Vol. 20 No. 4 pri <https://hrcak.srce.hr/75854>
- Lektorić, M. (2015). *Neki sociološki aspekti roditeljstva u suvremenom društvu*. Diplomski rad. Filozofski fakultet u zagrebu, Odsjek za sociologiju
- Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda?! : odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Zagreb : Profil International
- Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno – obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element
- Milanović, M. (2014). *Pomozimo im rasti – priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
- Pećnik, N., Raboteg – Šarić, Z. (2005). *Neformalna i formalna podrška jednoroditeljskim i dvoroditeljskim obiteljima*. Revija za socijalnu politiku. Vol. 12 No. 1 pri <https://hrcak.srce.hr/30210>

Pećnik, N., Starc B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku

Rečić, M. (2006). *Obilježja dobrog obiteljskog odgoja*. Đakovo : Tempo

Resman, M. (2000). *Savjetodavni rad u vrtiću i školi*. Zagreb: Hrvatski pedagoško – književni zbor

Skočić Mihić, S., Blanuša Trošel, D., Katić, V. (2015). *Odgojitelji predškolske djece i savjetodavni rad s roditeljima*. Napredak. Vol. 156 No. 4 pri <http://hrcak.srce.hr/166207>

Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja*. Zagreb : Mali profesor ; Čakovec : Visoka učiteljska škola

Stevanović, M. (2000). *Obiteljska pedagogija*. Varaždinske Toplice : Tonimir

Zdenković, R. (2012). *Odgojni stilovi roditeljstva*. Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. Pri <https://www.poliklinika-djeca.hr/za-roditelje/izazoviroditeljstva/odgojni-stilovi-roditeljstva/>

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Ana Vaniček, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogeg vlastitog rada uz uporabu navedene literature i konzultacije s mentoricom.

U Zagrebu, 29.9.2018.
